

Niina Nykänen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Vaikuttava asiakas- ja palveluohjaus sosiaali- ja terveysalalla
Sosionomi YAMK
Opinnäytetyö, 2024

METSÄHALLITUKSEN TYÖTOIMINNAN VAIKUTUS VANGIN KOKEMAAN HYVIN- VOINTIIN JA TYÖTOIMINNAN KEHITTÄ- MINEN

TIIVISTELMÄ

Niina Nykänen

Metsähallituksen työtoiminnan vaikutus vangin kokemaan hyvinvointiin ja työtoiminnan kehittäminen.

70 sivua, 3 liitettä

Kevät 2024

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi YAMK

Vaikuttava asiakas- ja palveluohjaus sosiaali- ja terveysalalla

Metsähallitus toimii yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa tuottamalla avolaitoksen vangeille työtoimintaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kvantitatiivisen tutkimuksen avulla Metsähallituksen toteuttaman työtoiminnan vaikutusta vangin koettuun hyvinvointiin ja terveyteen. Tavoitteena on tuottaa Metsähallitukselle tietoa, miten he voivat kehittää työtään suhteessa Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteisiin. Opinnäytetyö toteutetaan Metsähallituksen toimeksiantona ja Rikosseuraamuslaitos toimii yhteistyökumppanina.

Opinnäytetyö on empiirinen tutkimus, jossa aineisto on kerätty strukturoidulla kyselylomakkeella. Tutkimus on toteutettu pitkäaistutkimuksena ja yhtenä erillisenä kyselynä. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Rannikon ja Järvi-Suomen luontopalveluiden kanssa. Ensimmäiseen kyselyyn osallistui 33 vankia, jotka olivat juuri aloittaneet työtoiminnan. Toinen kysely toteutettiin kahden kuukauden kuluttua yhdessä erillisen kyselyn kanssa. Vastauksia tähän saatiin yhteensä 28 kappaletta. Pitkäaistutkimukseen hyväksytyjä osallistujia oli yhdeksän.

Tulosten mukaan työtoiminnan alussa vastaajat olivat motivoituneita ja yleisesti odotukset työtoimintaa kohtaan olivat korkeat. Työtoiminta antoi lisää kokemusta työelämätaidoista ja kehitti ammatillisia taitoja. Vastaajista 70 % koki työllistymisen halun vahvistuneen. Luonnossa tapahtuva työtoiminta vaikutti positiivisesti vangin kokemaan terveyteen ja hyvinvointiin. Vastaajat kokivat muun muassa fyysisen terveyden, keskittymiskyvyn ja nukkumisen parantuneen. He kokivat myös olonsa rauhallisemmaksi.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Metsähallituksen työtoiminta vastasi Rikosseuraamuslaitoksen asettamia työtoiminnan tavoitteita. Liikkuva ja fyysinen työ luonnossa parantaa vangin työ- ja toimintakykyä lisäten hänen valmiuksiaan siirtyä työelämään vapautumisen jälkeen. Selvittämällä vangin henkilökohtaisia odotuksia ja tavoitteita työtoiminnasta, vahvistetaan hänen toimijuuttaan.

Asiasanat: koettu hyvinvointi, työtoiminta, vanki

ABSTRACT

Niina Nykänen

The impact of Metsähallitus's work activities on the well-being experienced by the prisoner and the development of work activities.

70 pages and 3 appendices

Spring 2024

Diaconia University of Applied Sciences

Master's degree programmes

Master of Social Services

Influential Customer and Service Coordination in Social and Health Services

Metsähallitus works in cooperation with Prison and Probation Services of Finland in developing work activities for the prisoners of open prisons. The aim of the thesis work is to examine through quantitative research the impact that the Metsähallitus's work activities have on the prisoner's perceived well-being and health. The thesis aims to provide information to Metsähallitus on how they can develop their work activities in relation to the objectives of Prison and Probation Services of Finland. The thesis work is executed as a commissioned work from Metsähallitus in co-operation with the Prison and Probation Services of Finland.

The thesis is empirical research where the data has been collected using a structured questionnaire. The study has been implemented as a longitudinal study and as a single separate questionnaire. The thesis has been executed in co-operation of the Coastal and Lake region's Parks & Wildlife unit of Metsähallitus. There were 33 prisoners that had just started the work activities that participated in the survey. The second survey was executed two months later, together with a separate survey. A total of 28 responses were received. There was a total of 9 participants accepted for the longitudinal study.

According to the results, initially the participants in the work activities were motivated and the expectations towards the work activities were high. The work activities provided more working life-skills and developed the vocational skills. 70% of the responder's desire for employment strengthened. Work activities carried out in nature positively affected the prisoner's perceived health and well-being. The respondents felt, among other things, calmer, that their physical well-being, concentration, and sleep improved.

As a conclusion, it can be stated that Metsähallitus' work activities corresponded to the work activity goals set by the Prison and Probation Services of Finland. The physical and mobile work in nature improved the prisoner's ability to work and function, increasing one's readiness to enter working life after the release. By detecting the prisoner's personal expectations and goals regarding the work activities, their perception of self as an actor is strengthened.

Keywords: perceived well-being, prisoner, training for work activities

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 RIKOKSETTOMAN ELÄMÄNTAVAN EDISTÄMINEN VANKEUDESSA	5
2.1 Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja vuodelta 2022.....	5
2.2 Vankeusrangaistus avolaitoksessa	7
2.3 Rikollisuudesta irrottautuminen	8
2.4 Koulutus ja työtoiminta vankeusaikana	11
3 HYVINVOINTI JA TERVEYS	14
3.1 Hyvinvoinnin määritelmä	14
3.2 Toimintakyky ja terveys.....	16
3.3 Hyvinvointia ja terveyttä luonnosta.....	17
3.4 Koetun hyvinvoinnin ja terveyden mittaaminen	20
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTE	21
5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANIT	22
6 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI	24
6.1 Aineiston keruu	27
6.2 Aineiston analysointi	30
7 TUTKIMUSTULOKSET	32
7.1 Taustatiedot	33
7.2 Odotukset ammattitaidon ja osaamisen kehittämisessä.....	35
7.3 Kokemus ammattitaidon ja osaamisen kehittämisestä	38
7.4 Työ- ja toimintakyvyn tukeminen.....	43
8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	48
8.1 Opinnäytetyön eettisyys	48
8.2 Opinnäytetyön luotettavuus.....	50
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	53
9.1 Työtoiminnan vaikutus hyvinvointiin ja terveyteen	54
9.2 Työtoiminnan kehittäminen	56
10 POHDINTA.....	59

LÄHTEET	63
LIITE 1. Kyselylomake 1	71
LIITE 2. Kyselylomake 2.	77
LIITE 3. Kyselylomake 3.	82

1 JOHDANTO

Metsähallituksen Luontopalvelut vastaa koko maan kansallispuistojen ja lähes kaikkien valtion luonnonsuojelualueiden hoidosta. Vuonna 2023 luonnonsuojelualueilla oli noin 7,5 miljoonaa kävijää, joista kansallispuistojen maisemista nautti 3,6 miljoonaa kävijää. (Metsähallitus, i.a.-a) Reittimerkinnät, opastaulut, pitkospuut ja portaitot luovat turvalliset puitteet retkeilylle. Harva taukopaikan palveluista nauttiva retkeilijä tietää, että nämä palvelut on saatettu rankentaa ja huoltaa vankityöryhmän toimesta. Vankityöryhmien huoltamalla alueilla oli vuonna 2023 noin 1,5 miljoonaa kävijää (Henkilökohtainen tiedoksiänto 25.4.2024).

Metsähallitus toimii yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa tuottamalla työtoimintaa avovankilan vangeille. Päivittäin työtoimintaan osallistuu noin 80–100 vankia. Vangit työskentelevät Metsähallituksen työntekijän johdolla huoltaen muun muassa kansallispuistoja ja retkeilykohteita sekä poistavat Suomen luontoon kuulumattomia vieraslajeja. Työtoiminnan tarkoituksena on edistää vangin osallisuutta ja lisätä hänen valmiuksiaan työelämäään. Työtoiminta antaa työkokemusta, harjaannuttaa työelämätaitoja ja edistää työ- ja toimintakykyä. Työtoiminnan aikana vangilla on mahdollisuus suorittaa opintoja. (Rikosseuraamuslaitos 2017, s.4).

Vuosien aikana Metsähallituksen työtoiminnassa on kertynyt runsaasti kokemuksellista tietoa siitä, miten työtoiminnassa vankien hyvinvointi on lisääntynyt ja vaikutukset vapautumisaikaan toisilla ovat olleet merkittäviä. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää miten Metsähallituksen toteuttama työtoiminta vaikuttaa vangin kokemaan hyvinvointiin ja tuottaa samalla tietoa Metsähallitukselle, miten työtoimintaa voisi kehittää. Opinnäytetyö toteutetaan Metsähallituksen toimeksiäntona yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa.

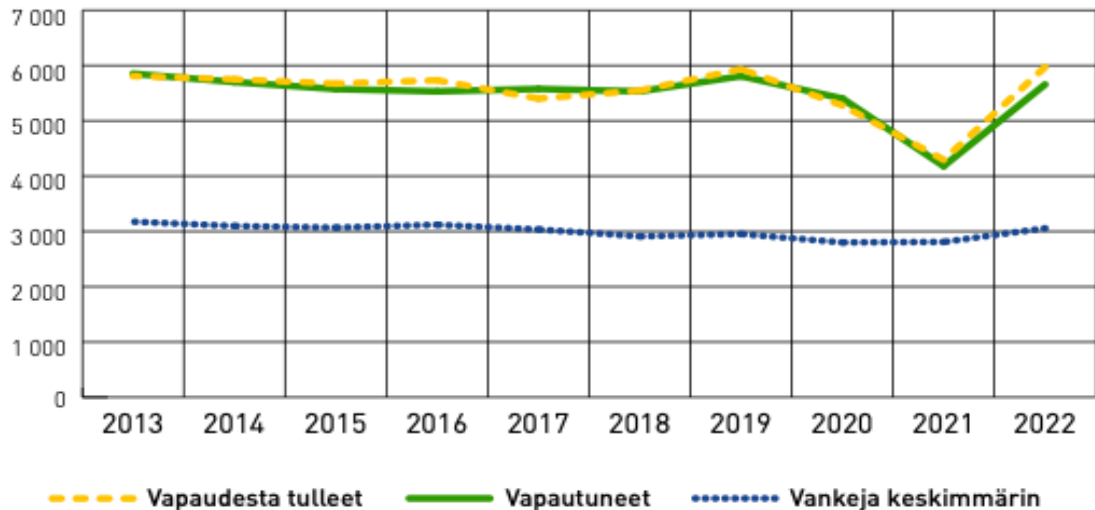
2 RIKOKSETTOMAN ELÄMÄNTAVAN EDISTÄMINEN VANKEUDESSA

Suomi on jaettu kolmeen rikosseuraamusalueeseen, Etelä-Suomen, Itä- ja Pohjois-Suomen ja Länsi-Suomen alueeseen. Rikosseuraamuslaitoksen perusyksiköihin kuului vuoden 2022 lopussa 12 yhdyskuntaseuraamustoimistoa ja 28 vankilaa. Suljetuissa vankiloissa oli 67 prosenttia vankipaikoista ja avovankiloissa 33 prosenttia. Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on seuraamusten täytäntöönpano. Seuraamukset jaetaan vankeusrangaistuksiin ja vapaudessa suoritettaviin yhdyskuntaseuraamuksiin. Tuomioistuinten määräämien ehdottomien vankeusrangaistusten ja sakon muuntorangaistusten täytäntöönpanosta vastaavat vankilat. Tutkintavankeuden toimeenpanosta vankilat vastaavat yhdessä poliisien kanssa. (Rikosseuraamuslaitos, 2022-a, s.11.)

2.1 Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja vuodelta 2022

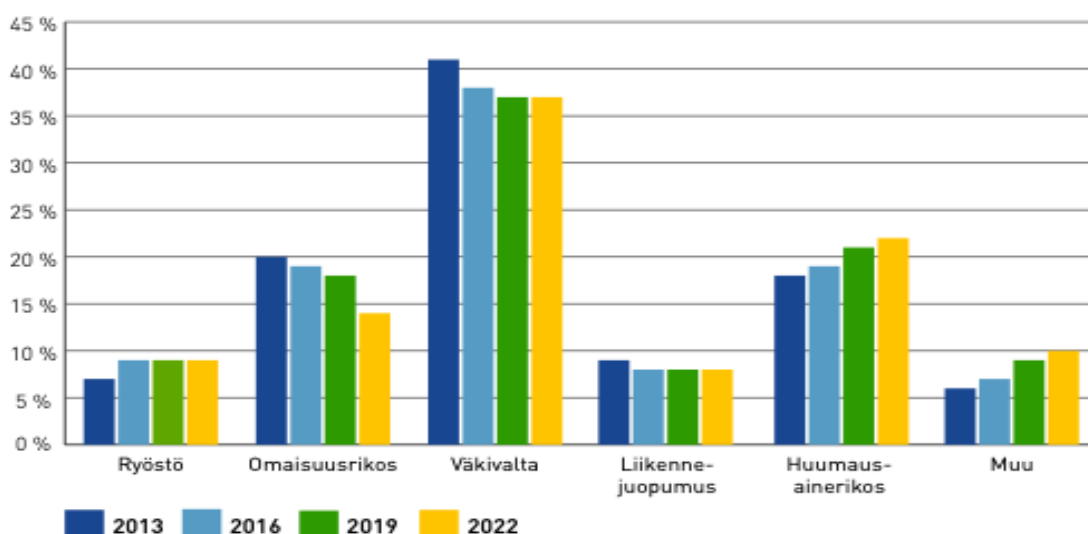
Rikosseuraamuslaitoksen vuosittainen tilastojulkaisu antaa monipuolisen tiedon asiakas- ja vankimääristä, täytäntöönpanosta, asiakasrakenteesta sekä toiminnasta. Tällaista tilastotietoa on saatavilla viimeisimmän kymmenen vuoden ajalta. Vuosittainen vankimäärä ilmoitetaan vankien päivittäisenä keskimääränä sekä saapuvien ja vapautuvien vankien määrinä. Koronapandemia vaikutti vuosina 2020 ja 2021 sakon muuntorangaistusten ja enintään kuuden kuukauden pituisten vankeustuomioiden aloittamiseen. (Rikosseuraamuslaitos 2021, s.10–11,13) Vuonna 2022 koronapandemian vaikutuksen näkyivät vankiluvun nousuna jonojen purkautumisen vuoksi. Vuonna 2022 päivittäin oli keskimäärin 3 056 vankia, joka on noin 250 vankia enemmän kuin vuonna 2021. Merkittävin lisäys oli sakkovankien määrän lisääntymisessä. Vapautuvia vankeja oli vuonna 2022 yhteensä 5 656 vankia, joista vankeusvankeja oli 2 714, sakkovankeja 1 666 ja tutkintavankeja 1 276. Rangaistusajan keskipituus oli 11,4 kuukautta. Vangeista vajaa 40 prosenttia suoritti rangaistustaan enintään 3 kuukautta ja 13 prosenttia yli kaksi vuotta. Avovankiloista vapautui 46 prosenttia vangeista. Kuviossa 1. on

kuvattu vankiluvun kehitys vuodesta 2013 vuoteen 2022. (Rikosseuraamuslaitos 2022-a, s.11.)

Kuvio 1. Vuoden aikana vapaudesta vankilaan tulleet, vapautuneet ja vankien keskimäärä vuosina 2013–2022 (Rikosseuraamuslaitos 2022-a, s.14).

Vankirakenteella kuvataan erilaisia vankiryhmiä päärikoksen tuomion mukaan. Päärikoksia ovat ryöstö, omaisuusrikos, väkivaltarikos, liikennejuopumus, huumausainerikos ja muut rikokset sisältäen seksuaalirikokset. Vuonna 2022 suurimman vankiryhmän muodostivat väkivaltarikoksista tuomitut (kuvio 2.), joita oli vajaa 37 prosenttia, joista henkirikoksista tuomittuja oli 21 prosenttia ja pahoinpitelyrikoksista tuomittuja 16 prosenttia. Huumausainerikosten (22 %) ja seksuaalirikosten osuus nousi. (Rikosseuraamuslaitos, 2022-a, s.15.)

Kuvio 2. Vankeusvankien päärikos 1. toukokuuta vuosina 2013, 2016, 2019 ja 2022 (%) (Rikosseuraamuslaitos, 2022-a, s.15).

Vuoden 2022 alussa avolaitoksissa oli 949 vankia, joista kaikki olivat vankeusvankeja. Vuoden lopussa vankeja oli yhteensä 986 ja heistä 17 oli sakkovankeja. Vuoden aikana suoraan vapaudesta avolaitokseen tulleita oli yhteensä 415, joista 35 oli sakkovankeja. (Rikosseuraamuslaitos, 2022-a, s.25–26.)

2.2 Vankeusrangaistus avolaitoksessa

Rikoksesta tuomittu voidaan sijoittaa avovankilaan, jos hän on suorittamassa yhdessä tai erikseen sakon muuntorangaistusta ja enintään kahden vuoden vankeusrangaistusta. Avolaitokseen sijoittaminen edellyttää vangilta sitoutumista päihteettömyyteen ja päihteettömyyden valvontaan. Vangin on myös osallistuttava avolaitoksen järjestämään tai hyväksymään toimintaan (L767/2005, 4.luku, 9.§.) Avolaitoksessa vangit voivat oleskella ja liikkua vankilan tai sen osaston alueella, työpaikalla ja muussa toimintapisteessä ilman välitöntä valvontaa. Tarvittaessa vankeja voidaan valvoa tiloihin asennettavilla välineillä tai vangin ylle kiinnitettävillä teknisillä välineillä. (L767/2005, 4.luku, 1.§.) Vanki voidaan siirtää avolaitoksesta suljettuun laitokseen kesken rangaistuksen esimerkiksi silloin, jos hän

on rikkonut avolaitoksen järjestystä, syylistynyt rikokseen tai häntä epäillään rikoksesta (Rikosseuraamuslaitos, 2022-b).

Jokaiselle vangille tulee vankeuslain mukaan laatia rangaistusajan suunnitelma, joka koskee vankeuden ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa. Rangaistusajan suunnitelma ei ole oikeudellisesti velvoitettava, mutta sen yksityiskohtaisesta sisällöstä on säädetty vankeuslaissa. Suunnitelmaan kirjataan keskeiset vankia koskevat tiedot, joita voidaan käyttää päätöksiä ja arvioita tehdessä. Kirjattavia tietoja ovat muun muassa vangin sijoittaminen, toiminta, elämänhallintaa edistävät tukitoimet rangaistusaikana, tiedot yhteydenpidosta vankilan ulkopuolelle. Suunnitelmaan kirjataan myös tiedot vapautumisesta ja vapautumisajan tukitoimenpiteistä. Rangaistusajan suunnitelma kertoo niistä toimenpiteistä, joilla täytäntöönpanon tavoitteet voidaan yksittäisen vangin kohdalla tavoittaa. Päättävöitteena on edistää vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan ja näin lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. (Hartoneva, ym.,2013, s. 114–116; L767/2005,4.luku, 6.–7.§.) Vankeuslain mukaan rangaistusajan suunnitelmaa laatiessa otetaan huomioon vangin rikoksen laatu, rangaistuksen pituus, vangin työ- ja toimintakyky, rikoksen uusimiseen vaikuttavat seikat sekä hänen aiemmasta rikollisuudestaan ja olosuhteista saadut tiedot. Suunnitelmaa seurataan yhteistyössä siinä vankilassa, johon vanki sijoitetaan. Vangin suostumuksesta voidaan tehdä yhteistyötä hänen koti- tai asuinkuntansa sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten kanssa. Yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden viranomaisten ja yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa. (L767/2005,4.luku, 6.–7.§.)

2.3 Rikollisuudesta irrottautuminen

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tavoitteena on lisätä tuomittujen valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan sekä edistää heidän elämänhallintaansa ja sijoittumistaan yhteiskuntaan (L953/2019 2.§). Vapautuvien vankien uusintarikollisuutta seurataan ja viime vuonna uusiminen on ollut noin 60 prosenttia.

Uusintarikosta ennustavia keskeisimpiä tekijöitä ovat vangin nuori ikä ja vangin monia rikoksia sisältävä menneisyys. (Rikosseuraamuslaitos, 2022-a, s.19.)

Rikollisuudesta pois siirtymisestä käytetään nimitystä desistanssi. Desistanssia on tutkittu runsaasti viimeisen 30-vuoden aikana. Tutkijat ovat pyrkineet selvittämään, miksi ja miten niin sanotun pitkän rikollisuuden tehneet ihmiset irrottautuvat rikollisuudesta. (Villman, 2022.) Desistanssiteorian ympärillä käytävä keskustelu on hyvin monimuotoista ja sen mittaaminen empiirisesti on haastavaa. Desistanssi ei tulisi nähdä vain rikoksista irrottautumisena, vaan prosessina, joka johtaa rikoksettomaan elämään. (Weaver, 2019.) Tutkittaessa uusintarikollisuutta on yksittäisten tutkimusten tuloksia vaikea yleistää ja tuloksia vertailla keskenään. Tutkimusten vertailtavuutta haastavat muun muassa se miten uusiminen määritellään sekä mikä on tutkimuksen kohdejoukko, uuden rangaistuksen laatu, rikoksen ankaruus ja seuranta-ajan pituus. Rikollisen yksilölliset taustatekijät, kuten rikoshistoria, päihdeongelmat ja rikosmyönteiset asenteet ovat kansainvälisesti hyvin samoja, mutta eri maiden rikoslainsäädännöt ja seuraamuskäytännöt eroavat toisistaan. (Tyni, 2015, s.43.)

Desistanssitutkimus perustuu pääasiassa kahteen teoriaan, käännekohta- ja identiteettiteoriaan, joissa yksilön rikollisuudesta irrottautuminen nähdään joko rakenteellisena seurauksena tai sisäisenä muutoksena. Käännekohtateorian mukaan rikoksentekijän sosiaaliset siteet vahvistuvat ja mahdollistavat rikollisuudesta irrottautumisen eli desistanssin. Tällaisia käännekohtia voivat olla vakituisen työ, avioliitto, lapsen syntymä tai muu tapahtuma. Nämä käännekohtien siteet vahvistavat vähitellen ja tiedostamatta irrottautumista rikollisesta elämästä. Nähdään, että mitä vahvemmat ja tärkeämmät sosiaaliset siteet ovat, sitä epätoivokkaammin henkilö niitä vaarantaisi rikoskäyttäytymisellään. Identiteettiteorian mukaan rikollisuudesta irrottautuminen vaatii identiteetti muutosta. Motivaatio muutokseen nousee pelosta, joka aiheutuu siitä, kun ihminen miettii mitä hänestä voi tulla, jos hän ei muuta käyttäytymistään. Tällöin hän alkaa hahmottamaan itselleen toisenlaista elämäntapaa ilman rikollisuutta. (Villman, 2022.)

Desistanssi voidaan jakaa kolmeen osaan tai tasoon kahdella eri tavalla, jotka täydentävät toisiaan. Ensimmäisenä on primaari-, sekundaari- ja tertiäridesistanssi. Primaaridesistanssi tarkoittaa rikollisen rikosuran aikana tapahtuvaa rikoksetonta aikaa eli aikaa, jolloin hänen käyttäytymisensä on muuttunut. Sekundaaridesistanssista puhutaan silloin, kun rikollinen toiminta on loppunut ja rikollinen on sisäistänyt uuden identiteetin. Tertiäridesistanssilla tarkoitetaan rikollisuudesta irrottautumisen viimeistä vaihetta, jolloin henkilön rikoksettomuus tunnustetaan sosiaalisesti ja hän kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta muiden kanssa. Näistä vaiheista voidaan puhua myös käyttäytymisdesistanssina (act-desistance), identiteetidesistanssina (identity-desistance) ja sosiaalisena desistanssina (relational-desistance) (Weaver, 2019.)

Vankeuslain mukaan vankeusrangaistuksen aikana vanki on velvoitettu osallistumaan toimintaan, jonka tavoitteena on vahvistaa vangin valmiuksia rikoksettoomaan elämäntapaan ja päihteettömyyteen sekä ylläpitää ja parantaa vangin ammattitaitoa, osaamista sekä työ- ja toimintakykyä. Toiminnasta voidaan vapauttaa kokonaan tai osittain, jos vangin terveydentila, toimintakyky tai ikä aiheuttaa rajoitteita. Toimintaa järjestetään vankilan toimesta tai vankilan hyväksymässä toiminnassa. (L767/2005, 8.luku 1., 3., 12.§.) Rangaistusajan toiminnoilla tarkoitetaan vankityötä, koulutusta, toiminta- ja päihdeohjelmia sekä muuta sosiaalista kuntoutusta, jolla kohennetaan arjen perustaitoja, kuten esimerkiksi ruoanlaittoa ja oman talouden suunnittelua. (Tyni 2015, s.14.)

Toimintojen lisäksi vankia pyritään tukemaan erilaisin vaikuttavin palveluin, jotta rikoksen uusimisriski vähenisi (Puolakka, 2020). Palvelut tuotetaan Rikosseuraamuslaitoksen sekä paikallisten ja valtakunnallisten kumppanien toimesta. Jo rangaistusaikana pyritään kumppanien palveluiden avulla auttamaan vankia integroitumaan yhteiskunnan normaalipalveluihin. Rikosseuraamuslaitos on laatinut seitsemän keskeistä, osittain päällekkäistä työskentelyn osa-alueita, joihin vaikuttavat palvelut voidaan jakaa. Työskentelyn keskiössä ovat arvioiva ja suunnitelmallinen työ, turvallinen ja kuntouttava toimintaympäristö sekä ammattimainen ja ihmisarvoa kunnioittava vuorovaikutus. Työskentelyn osa-alueet ovat: päihteet

ja riippuvuudet, arvot, ajattelu ja toiminta, arkielämän taidot, koulutus ja työelämätaidot, terveys ja hyvinvointi, lapset, vanhemmuus ja ihmissuhteet sekä yhteiskuntaan kiinnittyminen ja rikoksettomuus. Palveluiden yksilöllistä valintaa ohjaa asiakassegmentointi ja yksilöllisesti laadittu rangaistusajan suunnitelma. (Puolakka, 2020.)

2.4 Koulutus ja työtoiminta vankeusaikana

Suomalaisten vankien terveys ja hyvinvointitutkimukseen, Wattu IV-vankiväestötutkimukseen osallistuneista miesvangeista 52 prosenttia on suorittanut vain peruskoulun ja naisvangeista 60,5 prosenttia. Loput vangeista on suorittanut enemmän kuin peruskoulun. (Rautanen, ym., 2023, 31.) Vankiloissa on mahdollisuus suorittaa peruskoulun oppimäärää, lukio-opintoja ja toisen asteen ammatillista koulutusta. Korkeakouluopintoja voi suorittaa etäopintoina. Vuonna 2022 vankien kokonaisajankäytöstä kahdeksan prosenttia kului opiskeluun. (Rikosseuraamuslaitos, 2022-a, s.19.) Vankilaan tullessaan työttömänä oli miehistä 64 prosenttia ja naisista 69 prosenttia. Alle 30-vuotiaista oli ollut työttömän ennen vankeutta miehistä 72 prosenttia ja naisista 81 prosenttia. Enemmän kuin peruskoulun suorittaneista vangeista oli 33 prosentilla työpaikka tiedossa vapauduttua. Vangeista, joilla oli vain peruskoulusuuritettu, oli 23 prosentilla työpaikka odottamassa. Tutkimuksessa arvioitiin tutkimushoitajan toimesta vankien työkykyisyyttä, joka oli alentunut noin 45 prosentilla mies- ja naisvangeista. (Rautanen, ym., 2023, s.229.)

Norjassa on tutkittu koulutuksen vaikutusta vangin elämään vapautumisen jälkeen. Koulutus vankeuden aikana perustuu transformatiiviseen oppimisteoriaan, jossa oppiminen johtaa oppijaa muuttumiseen ja muutokseen. Tutkimuksen mukaan oppiminen edistää sosiaalisia etuja, itsemääräämisoikeutta ja vastuullisuutta antamalla vangeille mahdollisuuden parantaa hallintaansa ja itsetuntoa vankeuden jälkeen. Uuden oppiminen vie ihmisen muutosprosessiin tuoden tunteen hallita jotain ja osoittaa halukkuutta tehdä jotain elämällään. Vankilassa on

oppimiselle erilaisia konteksteja niin tiedollisia kuin jokapäiväiseen elämään liittyvää oppimista. (Tønseth & Bergsland, 2019.)

Lainsäädäntö määrittelee osallistumaa rangaistusajan toimintaan ja on antanut sille tavoitteet, mutta se ei määrittele miten ja missä toiminta tulee toteuttaa. Työtoimintaa voidaan tuottaa vankilan sisällä tai avovankiloissa avolaitostyönä vankilan ulkopuolella, jolloin toiminta ei Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa. Avolaitostyö muistuttaa siviilityötä. (Hartoneva, 2023, s.141–142.) Työtoiminnan tarkoituksena on edistää vangin osallisuutta, työ- ja toimintakykyä ja työllistymistä muun muassa tarjoamalla mielekkäitä työtehtäviä, harjaannuttamalla työelämätaitoja ja tukemalla ura- ja opintopolkuja. (Rikosseuraamuslaitos 2017. s. 4–7.) Työtoiminnassa on mahdollisuus tehdä työssä opitut taidot näkyviksi sekä kuulua työyhteisöön. Parhaimmillaan vangin käsitys itsestään toimijana uudistuu, mikä puolestaan tukee rikoksettoman elämäntavan omaksumista. Työtoiminnan osalta Rikosseuraamuslaitos tekee yhteistyötä asiakasyritysten, työvoimapalvelujen tuottajien sekä koulutuksen järjestäjien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Vangit voivat suorittaa työtoiminnan aikana osatutkintoja tai kokotutkintoja, jolloin oppilaitos myöntää tutkintotodistuksen. (Rikosseuraamuslaitos 2017. s. 4–7.)

Vangin työkykyä arvioidaan Vankiterveydenhuollon ja Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden toimesta. Vankilaan tullessa kolmen päivän kuluessa tehdään terveydenhuollossa tulohaastattelu. Tarvittaessa lääkäri voi tutkia onko työkyvyn esteitä vankilan ulkopuoliseen työhön. Työkykyä voidaan arvioida asiantuntijan ja henkilön itsensä toimesta käyttämällä sekä objektiivisiä että subjektiivisiä menetelmiä. (Rautanen, ym. 2023, s.227.) Vankeusrangaistuksen alussa myös rikosseuraamuslaitoksen erityisasiantuntija haastattelee vangin. Haastattelussa karotetaan vangin rangaistusaika, koulutus ja työhistoria. Vanki voi halutessaan kertoa, onko hänellä työkykyä rajoittavia tekijöitä, joiden perusteella mietitään, toteutetaanko työ koko- vai osa-aikatyönä. Haastattelun jälkeen päätetään minkä työryhmän toimintaan vanki osallistuu. Lopuksi asiasta tehdään hallinnollinen päätös. (Henkilökohtainen tiedonanto 9.11.2022.) Toiminta voi sisältää työtä, koulutusta tai muita vangin valmiuksia edistäviä toimintoja. Työ- ja toiminta-ajan

järjestämisessä noudatetaan työaikalainsäädäntöä soveltuvin osin. Työsuojelussa ja työturvallisuudessa noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä. (L767/2005, 8.luku 1., 3., 12.§; Tyni & Blomster, 2012, s.624.) Vangeille maksetaan toimintarahaa tai palkkaa. Toimintarahaa maksetaan vankilan järjestämästä tai hyväksymästä toiminnasta. Vangille maksetaan palkkaa silloin kun hän osallistuu muun kuin Rikosseuraamuslaitoksen lukuun tehtävään avolaitostyöhön. (L767/2005, 9.luku, 6.§.)

Metsähallitus on tarjonnut vuodesta 2004 alkaen työtoimintaa avovankiloille. Nykyisin yhteistyötä tehdään kymmenen vankilan kanssa ja viime vuosina työtoimintaan on osallistunut vuosittain noin 100 vankia. Metsähallitus on sitoutunut järjestämään avolaitoksen vangeille kuntouttavaa työtoimintaa ja edistää aktiivisesti vankien hyvinvointia, terveyttä ja opintoja mahdollisuuksien mukaan. Metsähallituksen työtoiminnassa olevilla vangeilla on mahdollisuus suorittaa opintoihin liittyviä näyttöjä työtoiminnan aikana. Yhteistyötä tehdään muun muassa Keudan, ammattiopisto Livian ja Länsirannikon koulutus Oy WinNovan kanssa. (Henkilökohtainen tiedonanto, 20.4.2023.)

3 HYVINVOINTI JA TERVEYS

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) katsoo hyvinvoinnin muodostuvan kolmesta eri osa-alueesta: terveydestä, materiaalisesta hyvinvoinnista ja koetusta hyvinvoinnista eli elämänlaadusta. Hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä on niin yksilö- kuin yhteisötasolla. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Yhteisön hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat puolestaan asuinolot ja ympäristö, työllisyys ja työolo sekä toimeentulo. THL:n määritelmä pohjautuu suomalaisen sosiologi Erik Allardtin teoriaan hyvinvoinnista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022-a.)

3.1 Hyvinvoinnin määritelmä

Allardt on tutkinut hyvinvointia 1960–1970-luvuilla ja hän asettui tuolloin pääsuuntauksena olevien resurssipohjaisen hyvinvointitutkimuksen ja elämänlaadututkimuksen välimaastoon. Allardt yhdisti tutkimuksissaan objektiivisia elinolomittareita, subjektiivisia elämänlaadun piirteitä ja onnellisuuden kokemuksia. (Simpura & Uusitalo 2011, 115.) Allardtin (1976) mukaan objektiivisesti tarkasteltuna hyvinvointi määritellään perustarpeiden täyttymisenä. Subjektiivisesti tarkasteltuna hyvinvointi nähdään onnellisuutena, johon liittyy ihmisen subjektiiviset elämykset ja tunteet. (Taulukko 1.) (Allardt, 1976, s.32–33.) Allardt pitää tärkeänä, että hyvinvointia tutkiessa huomioidaan molemmat indikaattorit. Pelkät subjektiiviset indikaattorit voivat antaa liian konservatiivisia päätelmiä, kun taas objektiiviset indikaattorien päätelmät ovat liian dogmaattisia. (Allardt, 1993.) Hyvinvointi on pysyvää ja sen arvioinnissa otetaan huomioon vaikuttavat tekijät ja syyt, jotka eivät ole tärkeitä onnen arvioinnissa. Elämänlaadulla tarkoitetaan sellaista tarpeentyydytystä, jota ei määritellä aineellisten ja persoonattomien resurssien olemassaolon perusteella. (Allardt, 1976, s.32–33.)

Taulukko 1. Hyvinvoinnin nelikenttä (Allardt, 1976, s.32–33.)

	Hyvinvointi (objektiivinen)	Onnellisuus (subjektiivinen)
Elintaso	Tarpeiden tyydytys perustuu aineellisiin ja persoonattomiin resursseihin.	Ihmisen tunteet ja kokemukset materiaalisista ja ulkoisista elinehdoista.
Elämänlaatu	-Ihmisten väliset suhteet. -Ihmisten ja yhteiskunnan väliset suhteet. -Ihmisen ja luonnon välinen suhde	Ihmisen subjektiiviset tunteet ja kokemukset suhteessa toisiin ihmisiin, luontoon ja yhteiskuntaan.

Allardt (1976) jakaa erityyppiset tarpeet tarpeentyydytyksen luonteen avulla kolmeen luokkaan, having, loving ja being. Tyydytetyt tarpeet toimivat resursseina edistäen toisten tarpeiden tyydyttämistä. Elintason (having) osatekijät ovat muun muassa terveys, ruoka, koulutus, työ, asuminen, vapaa-aika ja virkistys, eli tarpeet mitä kaikki ihmiset tarvitsevat. Having tarkoittaa siis aineellisia olosuhteita, jotka ovat välttämättömiä selviytymiselle kattaen myös ilmaston, veden ja ympäristön. Yhteisyyssuhteet (loving) tarkoittaa ihmisten tarvetta olla yhteydessä muihin ja muodostaa sosiaalisen identiteetin. Loving muodostuu solidaarisuuden ja sosiaaliseen verkostoon jäsenenä kuulumisen tarpeena sekä rakkauden ja hellien suhteiden tarpeena. Itsensä toteuttamisen muodot (being) perustuvat neljään itsensä toteuttamisen arvoluokkaan, jossa yksilöä pidetään persoonana ja tiettyssä määrin korvaamattomana, hän saa osakseen arvostusta ja hänellä on mahdollisuus harrastuksiin ja vapaa-ajantoimintoihin. Being kuvaa ihmisen tarvetta integroitua yhteiskuntaa, mahdollisuus tehdä merkityksellistä työtä vaikuttaa poliittisesti. Being kuvaa myös ihmisen tarvetta elää sopusoinnussa luonnon kanssa ja mahdollisuutta nauttia siitä. (Allardt, 1976, 37–47; Allardt 1993.)

Helne ja Hirvilampi (2021) halusivat tarkentaa itsensä toteuttamismuotoa being erottamalla siitä käsitteen doing omaksi hyvinvoinnin ulottuvuudeksi, koska toiminnalla on ihmisen elämässä keskeinen rooli. Doing- ulottuvuudella viitataan merkitykselliseen tekemiseen, jolla ihminen pitää yllä itsekunnioitustaan ja arvonsa noudattamista. (Helne & Hirvilampi, 2021, 50). Martelan (2022) mukaan

doing korostaa ihmistä aktiivisena toimijana. Aktiivisena toimijana ihmisellä on tarve pystyä ohjaamaan ja hallitsemaan omaa elämää, tekemään itsensä valitse-
mia asioita ja tavoittelemaan itselle arvokkaaksi kokemia päämääriä. Toisaalta *being* sisältää yleisimmät tunteemme ja yleisimmät arviomme elämämme hyvyys-
destä, onnistumisesta ja onnellisuudesta. Subjektiiivisesti tarkasteltuna sen yti-
messä on positiiviset ja negatiiviset tunteet sekä elämäntyytyväisyys, ja objektiivisesta näkökulmasta terveys, toimintakyky ja elinikä. (Martela, 2022, s.569.)

3.2 Toimintakyky ja terveys

Toimintakyky ja terveys ovat hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä (Martela, 2022, s.569.) Toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen edellytyksiä suoriutua itselleen merkityksellisistä ja välttämättömistä jokapäiväisistä toiminnoista omassa elinympäristössään. Toimintakyky muodostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta toimintakyvystä, jotka ovat riippuvaisia ympäristön myönteisistä tai kielteisistä vaikutuksista. (THL, 2023.) Ihmisen toimintakyky ja terveys luo perustan työkyvylle. Työkyky voidaan määritellä sen mukaan, miten hyvin nyt ja tulevaisuudessa ihminen selviytyy työssään terveydellisiin voimavaroihin nähden. Silloin kun työn ja ihmisen voimavarojen suhde on tasapainossa, on hän työkykyinen. (Ilmarinen & Vainio, 2012, s.5.) THL:n (2023) määritelmä toimintakyvyn osa-alueista on koottu taulukkoon 2.

Taulukko 2. Toimintakyvyn osa-alueet.

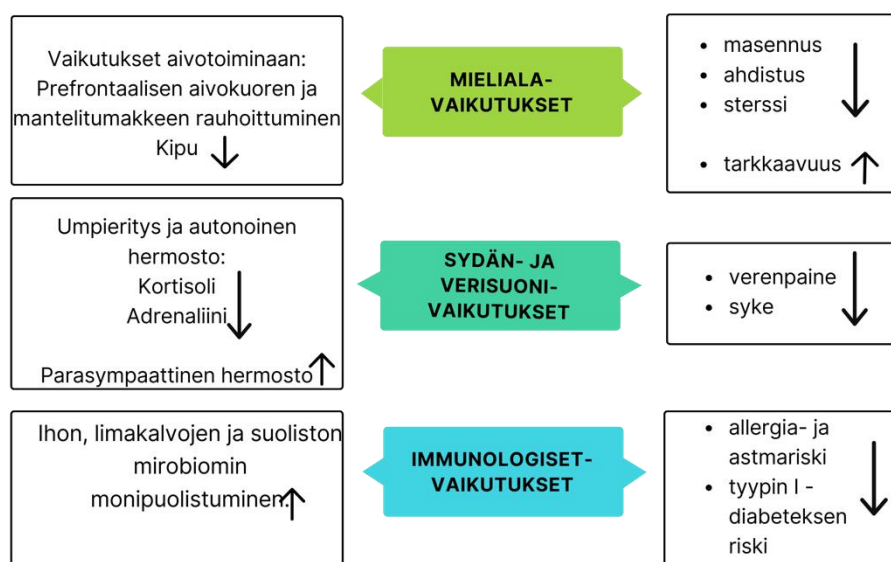
<p>FYYSINEN TOIMINTAKYKY:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lihasvoima- ja kestävyys - kestävyyskunto - nivelten liikkuvuus - kehon asennon ja liikkeiden hallinta - sekä näitä koordinoivan keskushermoston toiminta 	<p>PSYKKINEN TOIMINTAKYKY:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kyky vastaanottaa ja käsitellä tietoa - kyky tuntea - kyky kokea ja muodostaa käsityksiä itsestä ja ympäröivästä maailmasta - kyky suunnitella elämäänsä ja tehdä sitä koskevia ratkaisuja ja valintoja
<p>SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ihmisen vuorovaikutussuhteet - ihminen aktiivisena toimijana ja osallistujana yhteisöissä ja yhteiskunnassa 	<p>KOGNITIIVINEN TOIMINTAKYKY:</p> <p>muisti, oppiminen, keskittyminen, tarkkaavaisuus, hahmottaminen, orientaatio, tietojen käsittely, ongelmien ratkaisu, toiminnanohjaus, kielellinen toiminta</p>

3.3 Hyvinvointia ja terveyttä luonnosta

Luonnon rooli tunnustetaan yhä tärkeämmäksi suomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä. Viime vuosina tehdyt tutkimukset ovat lisänneet tietoa ja ymmärrystä luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista. (Tyrväinen ym., 2014, s.48–49.) Tutkimukset Suomessa ja kansainvälisesti ovat kohdistuneet asuin ympäristöjen luontoalueisiin, rakennettuihin luontoalueisiin ja luonnonvaraisiin metsäalueisiin. Luonnon suhteellinen merkitys ja käyttötavat vaihteleva eri maissa ja kulttuureissa, jonka vuoksi tutkimustulosten soveltaminen suomalaiseen väestöön on tehtävä varoen. (Tyrväinen ym., 2018).

Luonnonkäytön terveyshyötyjä on tutkittu erityisesti koetun terveyden ja mielialamuutosten kautta. Myös fysiologisista muutoksista on saatu mitattua tietoa. (Tyrväinen ym., 2014, s.48–49.) Luontoympäristön tuomat terveys- ja

hyvinvointihyödyt voidaan jakaa neljään luokkaan: fyysinen hyvinvointi, psyykinen hyvinvointi, sosiaalinen vuorovaikutus, immuunipuolustuksen vahvistuminen. Terveyshyödyillä tarkoitetaan mitattavissa olevia myönteisiä vaikutuksia, jotka ovat mahdollisia kielteisiä vaikutuksia suuremmat. (Haveri & Simkin, 2023.) Terveyshyödyt ovat käytännössä synergistisiä ja ne vaikuttavat samaan aikaan, vaikka terveyshyötyjen mekanismeja tarkastellaan tutkimuksissa yleensä erikseen (Tyrväinen ym., 2018). Alla olevaan kuvioon (3.) on koottu luonnon terveysvaikutuksia Haveri & Simkin (2023) laatimaa kuvaa mukailleen.

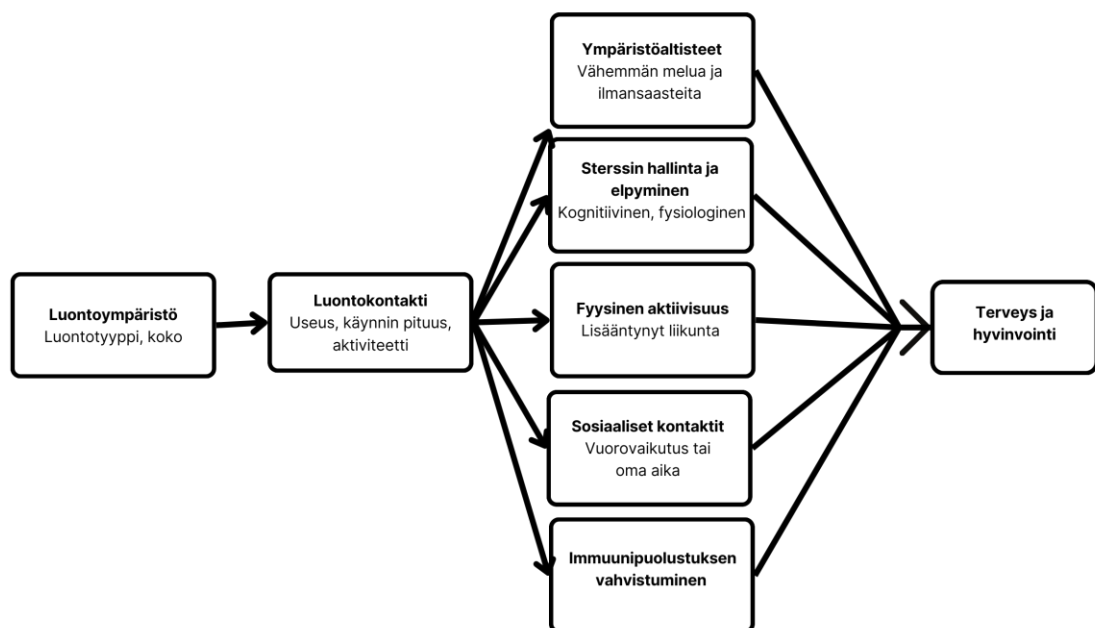

Kuvio 3. Luontoympäristön fysiologiset ja mielenterveydelliset vaikutukset. Nuolen suunta ylöspäin osoittaa positiivisen vaikutuksen ja alaspäin negatiivisen vaikutuksen. (Haveri & Simkin, 2023.)

Tutkimusten mukaan koettu hyvinvoinnin lisääntyminen näkyy rauhoittumisena, ajatusten selkeytyksenä, mielialan paranemisena ja arjen huolten unohtamisena. Lisäksi luonnossa liikkuminen auttaa palautumaan stressistä ja se lisää tarkkaavuutta. (Tyrväinen ym., 2014, s.5–53.) Ympäristöpsykologisessa teoriassa puhutaan luonnon elvyttävästä vaikutuksesta hyvinvointiin, jolloin ihminen palautuu esimerkiksi hyvinvointia uhkaavasta stressistä tai tarkkaavuuden aiheuttamasta uupumuksesta. Elpymisen tuomat hyödyt ovat lyhytkestoisia, kun taas terveyteen vaikuttavat tekijät ovat pitkäkestoisempia. (Salonen, 2020, 18–

19.) Tutkimusten mukaan luontoympäristön vaikutus fysiologisiin muutoksiin näkyy muun muassa sydämen sykkeen ja ihon sähkövälityskyvyn vaihteluun sekä alentuneeseen verenpaineeseen, lihasjännitykseen ja elimistön stressihormonien pitoisuuksiin. Tarkkaavuuden parantumista on tutkittu ADHD-diagnoosin saaneilla lapsilla ja nuorilla. 20 minuutin kävely viherympäristössä paransi tarkkaavuustestin tuloksia. (Tyrväinen ym., 2014, s.5–53.)

Erilaiset luontoympäristöt ja luonnossa vietetty aika vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen monella tavalla. Alla oleva kuvioon (4.) Tyrväinen, ym. (2018) ovat laatineen Hartig ym. (2014) laatiman kaavion pohjalta. Kaavion on koottu luonnon hyvinvointi- ja terveyshyötyjen mahdolliset vaikutusmekanismit.

Kuvio 4. Luonnon hyvinvointi- ja terveyshyötyjen mahdolliset vaikutusmekanismit (Hartig, ym., 2014; Tyrväinen, ym., 2018.)

Tyrväisen mukaan tutkimusnäyttö luonnon vaikutuksesta terveiden henkilöiden terveyteen ja hyvinvointiin on vahvaa ja sen perusteella olisi hyvä saada lisää tutkimusnäyttöä sairauksien hoidossa, kuntoutuksessa ja sekundaaripreventiossa. Myös pitkäaikaisvaikutusten hyödyistä ei ole riittävästi näyttöä. (Tyrväinen ym., 2018.)

3.4 Koetun hyvinvoinnin ja terveyden mittaaminen

Hyvinvoinnin mittaaminen on monimutkaista käsitteen moniulotteisuuden vuoksi, jonka vuoksi sitä ei voi mitata yhdellä mittarilla (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022-b). Usein yksilön hyvinvointia mitataan sillä, kuinka tyytyväinen hän on elämäntilanteeseensa. (Helne & Hirvilammi, 2021, 43). Hyvinvointitutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat hyvinvointi, elintaso, elämänlaatu, onnellisuus ja tyytyväisyys elämään (Simpura & Uusitalo, 2011. s.106). Yhteiskunnallisella tasolla hyvinvointia seurataan taloudellisilla mittareilla tai esimerkiksi seuraamalla tilasatietoa kansalaisten terveydestä, työllisyydestä tai työttömyydestä. Ulkoiset hyvinvoinnin mittarit ovat kohteesta riippumattaomia ja tällöin hyvinvointi määritellään ulkoa päin. Sisäiset mittareilla ihmisen todelliset hyvinvoinnin kokemukset tulevat näkyville. Ulkoiset hyvinvoinnin mittarit reagoivat muutokseen hyvin hitaasti, kun taas koetun hyvinvoinnin mittarit ovat hyvin reaktiivisia (Martela & Ahokas, 2021.)

Koettua hyvinvointia voidaan yleensä luotettavasti mitata kyselytutkimuksilla. (Martela & Ahokas, 2021). Yksi koetun hyvinvoinnin mittari on 3X10D- elämäntilannemittari, joka on kehitetty Kuopiossa vuosien 2015–2016 aikana valtionvarainministeriön rahoittamassa kuntakokeiluhankkeessa. Mittarista on kehitetty eri versioita aina vuoteen 2019 saakka. (Kainulainen, 2019, s.10,14.) 3X10D-mittari on Diakonia-ammattikorkeakoulun rekisteröimä tuotemerkki. Mittari on löydettävissä TOIMIA-tietokannassa (www.terveysportti.fi).

3X10D-elämäntilannemittarissa kartoitetaan henkilön tyytyväisyyttä kymmenestä hyvinvoinnin osa-alueesta, joita ovat: perhe, ystävät, itsetunto, vaikeuksien voittaminen, asuminen, raha-asiat, itsensä kehittäminen, opiskelu ja työ, terveys ja tyytyväisyys elämään. Mittaria voidaan käyttää haastatteluna tai itsearviointina, kerta-arviona tai sillä voi seurata muutosta. Silloin kun mittaria käytetään muutoksen mittaamiseen, tulee ensimmäinen mittaus tehdä ennen interventiota ja lopuksi riittävän kauan intervention jälkeen. Muutosta voi tarvittaessa mitata myös välillä esimerkiksi kuukauden tai kolmen kuukauden välein. Mittaria voidaan

myös hyödyntää asiakastyössä keskustelun tukena tai sen pohjalta voidaan laatia hyvinvointisuunnitelma. (Kainulainen, 2019, s.17, 48.

Hyvinvoinnin mittareista 3x10D-elämäntilannemittari on yksinkertainen, mutta aihealueiltaan laaja. Vastaukset annetaan 11-portaisella asteikolla äärivastausten ollessa tyytymätön =0 ja erittäin tyytyväinen =10. Mittarina 3X10D-elämäntilannemittari on laaja ja sen aihealueet sopivat hyvin Rikosseuraamuslaitoksen palvelukartan työskentelyalueisiin, joten se otettiin osaksi opinnäytetyön pitkittäistutkimusta.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTE

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Metsähallituksen tarjoaman työtoiminnan vaikutusta vangin kokemaan hyvinvointiin ja terveyteen. Tavoitteena on tuottaa Metsähallitukselle tietoa, miten he voisivat kehittää työtoimintaa suhteessa Rikosseuraamuslaitoksen asettamille työtoiminnan tavoitteille. Opinnäytetyö toteutetaan Metsähallituksen toimeksiantona ja Rikosseuraamuslaitos toimii yhteistyökumppanina.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Miten työtoiminta vaikuttaa vangin kokemaan hyvinvointiin ja terveyteen?
- 2) Miten Metsähallitus voi kehittää työtoimintaa suhteessa Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteita?

5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ JA TYÖELÄMÄKUMPPANIT

Opinnäytetyön työelämäkumppanina on Metsähallituksen Rannikon ja Järvi-Suomen luontopalvelujen alueyksiköt. Opinnäytetyö käynnistyi Rannikon luontopalveluiden toimeksiantona ja laajeni Järvi-Suomen luontopalveluiden alueelle. Metsähallitus tekee yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa järjestämällä työtoimintaa avovankilan vangeille, jonka vuoksi Rikosseuraamuslaitos toimii opinnäytetyön yhteistyökumppanina.

Metsähallitus on valtion liikelaitos, joka tuottaa luonnonvara-alan palveluja niin kansalaisille, kuin suuryrityksille. Metsähallituksen vuosittaiset tavoitteet hyväksytään eduskunnassa osana valtion budjettia ja ohjaavina ministeriöinä toimii maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö. Metsähallitus-konserni on jaettu Metsähallitus liikelaitokseen ja tytäryhtiöihin. Liikelaitokseen kuuluvat konsernitoiminnot, kiinteistökehitys sekä julkiset hallintotehtävät, joihin kuuluvat luonto- ja eräpalvelut. Luonto- ja eräpalveluiden tehtäviin kuuluu lähes kaikkien maamme luonnonsuojelualueiden ja kymmenien kulttuuriperintökohteiden hoitaminen, useiden uhanalaisten lajien suojelu ja maksuttomien peruspalveluiden tuottaminen retkeilijöille. Eräluvilla tarjotaan metsästys- ja kalastusmahdollisuuksia ja luvista saatavilla tuloilla edistetään kestävää eränkäyntiä. (Metsähallitus, i.a. -c.)

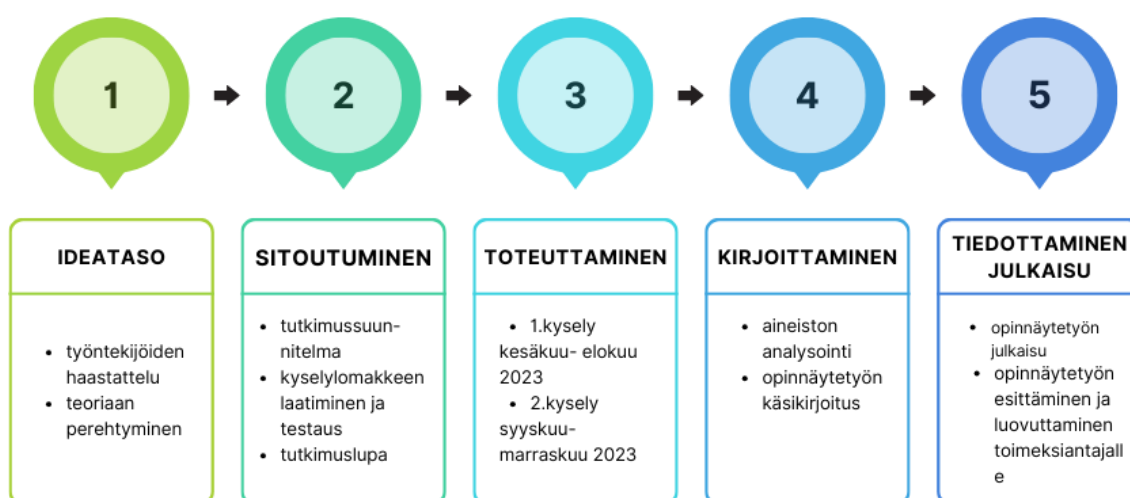
Luontopalvelut on jaettu maantieteellisesti neljään alueeseen: Rannikko, Järvi-Suomi, Pohjanmaa-Kainuu ja Lappi. Alueet vastaavat suojelualueiden ja historiakohteiden hallinnasta suojelusta sekä luonnon virkistys- ja matkailukäytöstä. Rannikon Luontopalvelun alueyksikön toiminta-alue yltää Vaasasta Kotkaan ja käsittää rannikon lisäksi pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan sisäosat. Alueeseen kuuluu myös Perämeren meriluonnon suojelu. Rannikon luontopalvelu vastaa suojelualueiden ja historiakohteiden hallinnasta ja suojelusta sekä luonnon virkistys- ja matkailukäyttöasioista. (Metsähallitus, i.a. -b, -c.)

Metsähallituksen Rannikon luontopalvelut tuottaa työtoimintaa Suomenlinnan, Keravan, Käyrän ja Huittisten avovankiloille ja Järvi-Suomen luontopalvelut Vanajan, Ojoisten, Vilppulan ja Jyväskylän avovankiloille. Metsähallituksen työntekijän johdolla Rannikon luontopalveluiden piirissä työskentelee yhdeksän vankiryhmää ja Järvi-Suomen alueella kuusi vankiryhmää. Jokaista ryhmää ohjaa Metsähallituksen työntekijä, joka toimii vankityönjohtajana. Työryhmissä työskentelee 4–8 vankia. Vuosittain työtoiminaan osallistuu noin sata vankia. Vankityöllä huolletaan kokonaan tai osittain yhteensä 13 kansallispuiston reitit ja taukopaikat. Vankityöryhmät auttavat myös Evo:n, Aulangon ja Vallisaaren reittien ja taukopaikkojen ylläpidosta. Työryhmät toimivat kansallispuistoissa erilaisissa työtehtävissä. He muun muassa huoltavat ja kunnostavat rakennuksia, tyhjentävät käymälöitä, merkitsevät reittejä ja hävittävät vieraslajeja. Lisäksi Huittisten vankilassa toimii Metsähallituksen työjohtajan vetämä ikkunapaja, jossa kunnostetaan Metsähallituksen kulttuuriperintökohteiden ikkunoita. Vuonna 2023 vankityöryhmien huoltamalla alueilla oli noin 1,5 miljoonaa kävijää (Henkilökohtainen tiedoksianto 25.4.2024).

Metsähallituksen työnjohtaja oman alansa ammattilainen ja toimii niin sanotusti lähiesihenkilönä vankityöryhmälle. Hänen tehtävänään on työhön perehdytys, työtehtävien suunnittelu ja ohjaus. Hän tekee myös yhteistyötä sen vankilan kanssa, josta työryhmän vangit tulevat. Työnjohtaja hakee aamulla työryhmän vankilalta ja vie heidät työpäivän jälkeen takaisin vankilalle. Työnjohtajalla ei ole aina ennakkoon tietoa, milloin vanki lopettaa tai aloittaa työtoiminnan. Uuden vangin mukaan tulo vaikuttaa aina ryhmädynamiikkaan eli jäsenten väliseen vuorovaikutukseen ja toimintaan. Ryhmän toiminnassa näkyy myös vankilassa oleva vankien keskinäinen hierarkia. Työnjohtajat pyrkivät aktiivisesti ja positiivisella tavalla vaikuttamaan ryhmän yhteishenkeen. (Henkilökohtainen tiedoksianto 20.4.2023.)

6 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI

Tutkimuksen kulku on kuvattu alla olevaan kuvioon (5.) mukailen Vilkka (2021) Tutkimusprosessin vaiheet eivät ole selkeärajoja. Jatkuva kirjoittaminen vie prosessia eteenpäin ja eri vaiheet kulkevat limittäin ja osin päällekkäin. Tutkimusprosessin edetessä joudutaan usein ratkomaan erilaisia haasteita (Vilkka, 2021.)

Kuvio 5. Tutkimusprosessin kuvaus mukailen Vilkka (2021).

Opinnäytetyöprosessin käynnistyi elokuussa 2022 yhteispalaverilla Metsähallituksen kanssa (kuvio 5, ideataso). Tutkimusaihe nousi Metsähallituksen tarpeesta saada näkyväksi mahdollinen työtoiminnan vaikutus vankien kokemaan hyvinvointiin ja samalla selvittää miten he voisivat kehittää työtään. Metsähallituksen vankityön työnjohtajat ja avolaitoksen vangit tekevät yhteiskunnallisesti katsottuna merkittävää työtä, jonka vuoksi työn kehittäminen niin vankien kuin työnjohtajien näkökulmasta on tärkeää.

Lokakuussa 2022 pidettiin Metsähallituksen koollekutsuma yhteispalaveri Rikosseuraamuslaitoksen kanssa. Rikosseuraamuslaitos tuli tutkimuksen yhteistyökumppaniksi, sillä he katsoivat aiheen olevan myös heidän näkökulmastaan mielenkiintoinen. Lisäksi aiheena työtoiminnan vaikuttavuus koettiin ajankohtaiseksi. Rikosseuraamuslaitos ohjeisti tutkimusluvan hakemisesta.

Työelämälähtöisissä tutkimuksissa on yleensä kysymyksessä soveltava tutkimus, jossa aihe nousee työelämän omista käytännöistä ja mielenkiinnonkohteista. Tutkimuksen tavoitteena on saada hyötyä työelämän kehittämiseen, päätöksentekoon ja käytännön toimintaan. Tutkimuksen toimeksiantajan lähtökohdat, kuten toiminnalle annettu strategia, painopistealueet ja toiminnan arvot vaikuttavat tutkimustoimintaan ja luovat reunaehdot, jotka sitovat kaikkia toimintaan osallistuvia. (Vilkka, 2021.) Työnantajan roolissa Metsähallituksella on omat tavoitteet työtoiminnalle. Jokaisella työnjohtajalla eli kenttämestarilla on oma alue kansallispuistossa, jonka kunnostuksesta ja huollosta hän vastaa yhdessä vanhien kanssa. Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyökumppanuus tuo puolestaan omat raamit työtoiminnalle. Työnjohtajat ovat oman alan ammattilaisia, mutta työroolissaan heidän tulee toimia rikosseuraamusalan ohjeistuksen mukaisesti. Tutkimusaiheeseen ja tutkimustoimintaan vaikuttavat molempien toimijoiden reunaehdot sekä tutkimuseettiset tekijät. Tutkimus toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ylemmän ammattikorkeakoulun tutkinnon opinnäytetyönä, joka vaikuttaa osaltaan tutkimustoiminnan reunaehtoihin.

Ensimmäiset palaverit olivat ideariihi tyypisiä. Niissä hahmoteltiin tutkimuksen tavoite ja tarkoitus. Opinnäytetyön tekijälle tutkimuksen aihe oli uusi, jonka vuoksi laaja-alainen perehtyminen teoriaan oli tärkeää. Mahdollisuus haastatella kahta Rikosseuraamuslaitoksen työntekijää antoivat mahdollisuuden esittää kysymyksiä ja testata omia ennakkokäsityksiä aiheesta. Työntekijän haastattelut olivat keskustelutyypisiä, eikä niistä kerätty tutkimusmateriaalia.

Opinnäytetyö päätettiin toteuttaa empiirisenä tutkimuksena ja aineisto kerätä kvantitatiivisella aineistonkeruumenetelmällä. Empiirisellä tutkimuksella tuotetaan havaintoihin ja kokemuksiin perustuvaa tietoa (Vuori, 2021). Kyselylomake luotiin yhteistyössä Metsähallituksen edustajien kanssa ja se esiteltiin työnjohtajille 20.4.2023 Metsähallituksen Rannikon- ja Järvi-Suomen vankityön työntekijöiden päivillä Evo:n kurssikeskuksessa. Päivän aikana työnjohtajille kerrottiin tulevasta tutkimuksesta ja he testasivat kyselylomakkeen. Annetun palautteen perusteella kyselylomakkeeseen tehtiin tarvittavat korjaukset. Tutkimuksen tekijänä

kerroin tutkimuksen eettisistä kysymyksistä ja sovimme yhdessä, kuinka tutkimus toteutetaan eettisesti kestäväällä tavalla. Keskustelun aiheena olivat muun muassa osallistumisen vapaaehtoisuus, vastaajan anonymiteetin kunnioittaminen ja luottamus. Lisäksi pohdimme työnjohtajan valtasuhdetta vankeihin ja miten se mahdollisesti voi vaikuttaa osallistumiseen ja vastaamiseen.

Sitoutumisvaiheessa luotiin tutkimussuunnitelma ja haettiin tutkimuslupa. Metsähallitukselta ei tarvittu erillistä tutkimuslupaa, mutta rikosseuraamuslaitoksella oli oma ohjeistus tutkimusluvan hakemista varten. Hakemuksen liitteeksi toimitettiin opinnäytetyön ohjaavien opettajien hyväksymä tutkimussuunnitelma. Opinnäytetyön tutkimuslupa jätettiin Rikosseuraamuslaitokselle 8.5.2023 ja tutkimuslupa annettiin 26.5.2023

Opinnäytetyön *toteuttamisvaiheessa* edettiin tutkimussuunnitelman mukaisesti. Tutkimuksen toteutusvaihe alkoi 13.6. ja päättyi 31.11.2023. Ensimmäinen kysely toteutettiin 13.6.-31.8.2023 ja toinen kysely 1.9.-31.11.2024. Prosessin toiseksi viimeisenä vaiheena on *kirjoittaminen*. Kirjoittaminen ei ole oma erillinen vaiheensa vaan se on oleellinen osa koko tutkimusprosessia aina ideapaperista ja muistilapuista valmiiseen käsikirjoitukseen. (Vilkkä 2021.) Kirjoittamisvaihe sisälsi tutkimusaineiston analysoinnin. Kirjoittamisvaihe vei opinnäytetyön päätökseen Diakonia-ammattikorkea koulun ohjeistuksen mukaisesti.

Viimeisessä vaiheessa on *tiedottaminen eli julkaisu* (Vilkkä, 2021). Opinnäytetyö esiteltiin huhtikuun 25. päivä 2024 Evo:lla Metsähallituksen vankityön työntekijäpäivillä ja toukokuun 6. päivä oppilaitoksen järjestämässä julkistamisseminaarissa. Työntekijäpäivillä käytiin myös palautekeskustelu kyselystä. Opinnäytetyötä varten kerätty sähköinen ja kirjallinen materiaali hävitettiin asianmukaisesti välittömästi opinnäytetyön jättämisen jälkeen.

6.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää työtoiminnan vaikuttavuutta, jonka vuoksi tutkimus toteutettiin pitkittäistutkimuksena. Pitkittäistutkimuksella pyritään selvittämään muutoksia ja sen tavoitteena on mitata saman kohderyhmän ominaisuuksia eri ajanjaksoina (Heikkilä, 2014, s.14). Pitkittäistutkimuksen lisäksi päätettiin tehdä myös kolmas kysely eli kysely niille vangeille, jotka eivät osallistuneet pitkittäistutkimukseen. Tämän kyselyn tarkoituksena oli saada enemmän vastauksia mahdollisen kadon vuoksi ja samalla testata toimisiko kysely jatkossa riittävän informatiivisena palautteen antajana Metsähallitukselle. Kysely toteutettiin retrospektiivisenä tiedonkeruuna eli kysely kohdistui vastaajien menneeseen kokemukseen (Heikkilä, 2014, s.18).

Tutkimuksen perusjoukkona oli tutkimuksen aikana Metsähallituksen Rannikko- ja Järvi-Suomen työtoimintaan osallistuvat vangit, jotka työskentelivät yhteensä 15 työryhmässä. Samanaikaisesti kaikissa ryhmissä saattoi työskennellä noin 70 vankia. Vankien työskentelyaika on yksilöllinen ja tutkimusaikana työtoimintaan osallistuvien vankien kokonaismäärää ei tiedetä. Perusjoukon ollessa pieni puhutaan kokonaistutkimuksesta (Heikkilä, 2014 s.31). Perusjoukon kadosta (kato) puhutaan silloin, kun kaikkia otokseen osallistuvia ei syystä tai toisesta tavoiteta. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, joten vastaajalla täytyi olla motivaatio vastata kysymyksiin. Vastaajien motivaatiota pyrittiin lisäämään työnjohtajien toimesta esittelemällä tutkimus vastaajille, kertomalla heille tutkimuksen tarkoitus ja perustelemalla sen tarpeellisuus. Vastaajien motivaatioon voidaan myös vaikuttaa kyselylomakkeen hyvällä suunnittelulla (Taanila, 2019, s.26,30.) Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi tutkimuksen perusjoukon kokoon vaikuttavia tekijöitä olivat muun muassa tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja mahdollinen puutteellinen suomen kielen taito.

Tutkimusaineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella, joka oli laadittu Webropol kysely- ja raportointisovelluksella. Strukturoidussa kyselylomakkeessa kysymykset ja vastaukset ovat vakioidut. Kyselytutkimuksella selvitetään

henkilön eli niin sanotun havaintoyksikön mielipiteitä, asenteita, ominaisuuksia ja käyttäytymistä. (Keckman-Koivuniemi, 2010.) Kyselylomake sopii hyvin tutkimuksiin, joissa on kiinnostuttu henkilöiden kokemuksista. (Tähtinen, ym., 2020, s.25).

Strukturoitu kyselylomake laadittiin kolmeosaiseksi, joita olivat taustakysymykset, 3X10D elämäntilannemittari ja tutkimusta varten laaditut kysymykset eli väittämät. Kyselylomakkeet ovat liitteinä 1–3. 3X10D-elämäntilannemittari oli valmis mittari, jossa vastaajaa pyydettiin arvioimaan tyytyväisyyttään kymmeneen elämän eri osa-alueesta. Vastaukset annettiin asteikolla 0–10. Tutkimusta varten laaditut kysymykset olivat väittämä muodossa. Väittämät oli ryhmitelty aihealueittain. Ensimmäinen kysely oli tarkoitus tehdä heti työtoiminnan alettua ja kyselyssä väittämät olivat muotoa ”odotan”. Toiseen kyselyyn oli tarkoitus vastata noin kaksi kuukautta työskentelyn aloituksesta ja väittämät olivat muotoa ”olen kokenut/saanut”. Kyselyssä kaikille väittämät olivat myös mennessä aikamuodossa kuten toisessa kyselyssä.

Vastaukset väittämiin annettiin Likertin-asteikolla 1–7 ja jokaisen väittämäsarjan jälkeen vastaajalla oli mahdollisuus antaa kirjallinen vastaus. Seitsemänportaisella Likertin-asteikolla voidaan mielipiteen muutokset havaita herkemmin kuin viisiportaisella asteikolla. Likertin asteikko on järjestysasteikon tasoinen asteikko, jota käytetään mielipideväittämässä (Heikkilä, 2014, s.51). Asteikolle annettiin ääripäihin arvot: 1= täysin eri mieltä ja 7=täysin samaa mieltä. Tässä järjestyksessä annetut vastaukset antavat sitä suuremman keskiarvon, mitä enemmän samaa mieltä vastaajat ovat olleet. Väitteet esitettiin positiivisina, jotta vastausten tulkinta olisi loogisesti helpompaa. (Heikkilä, 2014, s.51.) Kyselylomakkeen kysymykset eli väittämät pyrittiin luomaan selkeiksi ja kysymysten määrä mahdollisimman vähäisenä. Kyselylomakkeen laadinnassa pyrittiin huomioimaan vastaajien mahdolliset rajoitteet kuten keskittymisen haasteet ja vajavainen kielitaito. Jokaisen väittämän jälkeen vastaajalla oli mahdollisuus kirjoittaa oma näkemyksensä avoimeen kysymykseen, kohtaan ”Haluatko kertoa lisää?”

Ensimmäinen osa kyselytutkimusta (=1.kysely) (liite 1.) käynnistettiin Metsähallituksen toimesta 13.6.2023. Tämä kysely oli tarkoitettu vangeille, jotka olivat juuri aloittaneet työtoiminnan. Työnjohtajille lähetettiin sähköpostitse kirjallinen ohjeistus, sähköinen linkki kyselyyn sekä kysely tulostettava pdf-versio. Työnjohtajien kanssa oli sovittu, että he huolehtivat siitä, että 1. kyselyyn osallistuneet vangit vastaavat kahden kuukauden kuluttua toiseen kyselyyn. Paperiset vastauslomakkeet tuli sulkea vastaajan toimesta kirjekuoreen ja työnjohtaja postitti vastaukset opinnäytetyöntekijälle. Tutkimusaineisto muodostui kolmen kyselyn perusteella (kuvio 6.). Ensimmäiset vastaukset tulivat heinäkuun 2023 alussa. Kymmenen vastausta tuli Webropolin ja 23 vastausta postitse lähetettynä. Ensimmäinen kysely suljettiin 31.8.2023 ja toinen kysely (liite 2.) ja kysely kaikille (liite 3.) avattiin 1.9.2023. Toiseen kyselyyn tuli vastauksia 16 kappaletta, joista 11 vastausta lähetettiin postitse ja viisi vastausta oli jätetty Webropolissa. Kaikille muille tarkoitettuun kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 12 kappaletta, joista kuusi oli jätetty Webropolissa ja kuusi lähetettiin postitse.

Kuvio 6 Tutkimusaineisto

Kyselyssä ei kerätty henkilötietoja, vaan 1. ja 2.kyselyn lopussa vastaajaa pyydettiin tekemään itselleen ohjeiden mukaisesti koodi, joiden avulla vastaukset voitiin analyysivaiheessa yhdistää. Koodi muodostui kahdesta kirjaimesta ja numerosta. Koodien perusteella pitkittäistutkimukseen voitiin hyväksyä yhteensä yhdeksän vastausta, joka on 27 prosenttia ensimmäisen kyselyn vastauksista. Ensimmäiseen kyselyyn nähden kato oli 73 prosenttia.

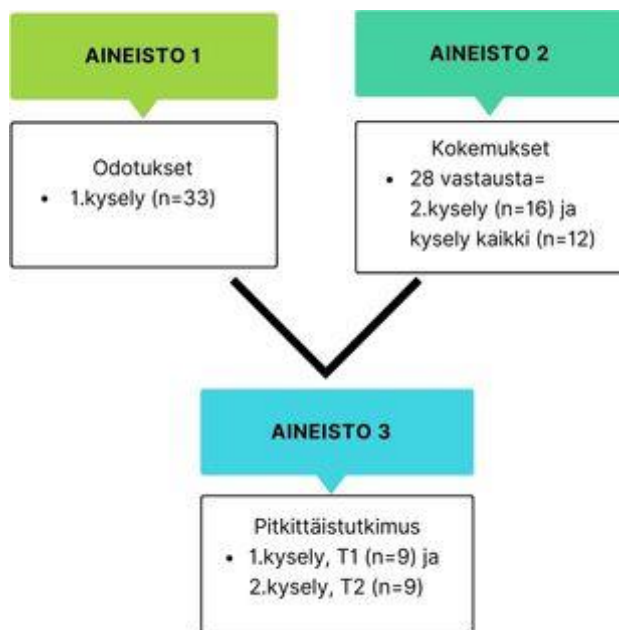
6.2 Aineiston analysointi

Aineisto kerättiin Webropol-kysely- ja raportointiohjelmalla, josta aineisto vietiin käsiteltynä ja osittain raaka-aineistona Excel-taulukkolaskentaohjelmaan, jossa aineiston yhdistely ja analysointi toteutettiin. Ensin tämä empiirisesti hankittu numeerinen tieto tiivistettiin yleisesti tunnetuiksi tunnusluvuiksi, kuten frekvensseiksi, prosenteiksi ja keskiarvoiksi (Metsämuuronen, 2006, s.333). Kysymykset olivat väittämä muodossa ja vastaukset oli annettu 7-portaisella Likertin asteikolla ääripäiden 1="täysin eri mieltä" ja 7="täysin samaa mieltä" väliltä. Tulokset luokiteltiin uudelleen yhdistämällä asteikon mielipiteet kolmeen luokkaan: asteikon arvot 1-3 = eri mieltä, 4=neutraali, 5-7= samaa mieltä.

Järjestysasteikon tasoisille muuttujille ei yleensä lasketa keskiarvoa (ka.), mutta paljon kysymyksiä sisältävissä mielipidekyselyissä keskiarvoa käytetään yleiskuvan antamiseen (Heikkilä, 2014, s.52). Keskiarvo saattaa antaa vääristyneen kuvan vastauksista, jonka vuoksi rinnalla käytetään vastausten mediaania tai keskihajontaa. Mediaani (Md) kertoo suuruusjärjestykseen asetettujen vastausten keskimmäisen arvon. Mediaanin molemmilla puolilla on yhtä paljon arvoja. Keskihajonta eli standardipoikkeama kuvaa sitä, kuinka hajallaan arvot ovat keskiarvon ympärillä. (Heikkilä, 2014, s.78, 84, 86.) Tulokset on esitetty pääasiallisesti prosenttijakaumina ja pienemmät aineistot määrinä. Prosenttijakauman rinnalla tulokset kerrotaan myös keskiarvoina (ka.) sekä mediaanina (md), jotka antavat tarkemman kuvan todellisista vastauksista. Arvojen tiivistämisen vuoksi kahden väittämän samaa mieltä prosentti voi olla sama, kuten väittämissä "Olen saanut työskennellä monipuolisesti" (89 %) ja "Olen saanut hyvän perehdytyksen" (89 %). Ensimmäisessä keskiarvo (ka.) oli 6,3 ja mediaani (md) 6 ja toisessa k= 6,5 ja Md=5. Avoimiin kysymyksiin tuli yksittäisiä lyhyitä vastauksia, joita on hyödynnetty tulosten raportoinnissa.

Tutkimusaineisto on analysoitu kolmen eri aineiston mukaisesti (kuvio 7). Aineisto 1 (n=33) kuvaa vankien odotuksia suhteessa työtoimintaan ja aineisto 2 (n=28) kokemusta työtoiminnasta. Aineistoa 1 ja 2 ei verrata keskenään, koska

vastaajat ovat eri henkilöitä. Vastauksia on vertailtu pitkittäistutkimuksen aineistossa. Ensimmäisessä ja toisessa kyselyssä vastaajat muodostivat ohjeiden mukaisesti henkilökohtaiset koodit. Samat koodit löytyivät 1. kyselyn yhdeksän vastauksesta (T1) ja 2. kyselyn yhdeksän vastauksesta (T2). Aineistossa 3 tarkastellaan mahdollista muutosta koetussa hyvinvoinnissa ja arvioidaan, onko odotukset (T1) täyttyneet (T2) seuranta-aikana.

Kuvio 7. Kolme analysoitavaa aineistoa.

Tulosten analysointivaiheessa jätettiin 3X10D-elämäntilanne mittari pois tutkimuksesta, koska mahdolliseen muutokseen vaikuttavia tekijöitä voi työtoiminnan lisäksi olla monia, jolloin ei voida luotettavasti sanoa, että muutos johtuu juuri työtoiminnasta. Tätä ei osattu huomioida kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa. Tämän lisäksi kyselylomakkeesta oli jäänyt jostain syystä 10. väittäjä pois ja mittari ei ollut kokonaisuudessaan käytössä. 3x10D-elämäntilannemittarin väittämiä tarkastella itsenäisinä osina, joten se ei olisi tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttanut.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseen osallistui yhteensä 52 eri henkilöä. Tutkimusaineisto on määrällisesti pieni, jonka vuoksi kaikki vastaukset esitetään anonymiteetti huomioon ottaen. Jokaisen kysymyksen jälkeen vastaajalla oli mahdollisuus täydentää vastaustaan avokysymykseen. Avokysymyksiin tuli vain yksittäisiä lyhyitä vastauksia, joita käytetään tulosten esityksen yhteydessä.

Rangaistusajan toiminnalle on asetettu tavoitteet vankeuslain 8. luvussa, joiden voidaan katsoa olevan myös työtoiminnan tavoitteita. Toiminnan tavoitteena on ylläpitää ja parantaa vangin ammattitaitoa ja osaamista sekä työ- ja toimintakykyä. (L767/2005, 8.luku, 2.§.) Näiden tavoitteiden pohjalta väittämät on jaoteltu kolmeen pääluokkaan ja kahdeksaan alaluokkaan (Taulukko 3). Tulokset esitellään pää- ja alaluokkien mukaisesti.

Taulukko 3 Aineiston luokittelu.

Pääluokat	Alaluokat
Ammattitaito ja osaaminen	Työelämätaidot Ammatilliset taidot Koulutus ja työura Työyhteisö
Työ- ja toimintakyky	Psyykinen toimintakyky Fyysinen toimintakyky
Luonnossa työskentely	Luontosuhde Hyvinvointi

Ensimmäisessä luvussa esitetään kootusti kaikkien (n=52) vastaajien taustatiedot. Toisessa luvussa analysoidaan ensimmäisen kyselyn (n=33) vastauksia, joissa tarkastellaan minkälaisia odotuksia työtoiminnan alussa vangeilla. Kolmannessa luvussa analysoidaan vankien kokemuksia työtoiminnasta. Analysoitava aineisto muodostuu toisesta kyselystä (n=16) ja kyselystä kaikille (n=12). Viimeisessä luvussa tarkastellaan työtoiminnan vaikutusta koettuun hyvinvointiin ja terveyteen.

Pitkittäistutkimukseen osallistuneiden yhdeksän vangin vastauksien perusteella tarkastellaan työtoiminnan vaikutusta ja muun muassa sitä onko heidän odotuksensa täyttyneet. Nämä vastaukset antavat mahdollisuuden vertailla 1. ja 2. kyselyn tuloksia.

7.1 Taustatiedot

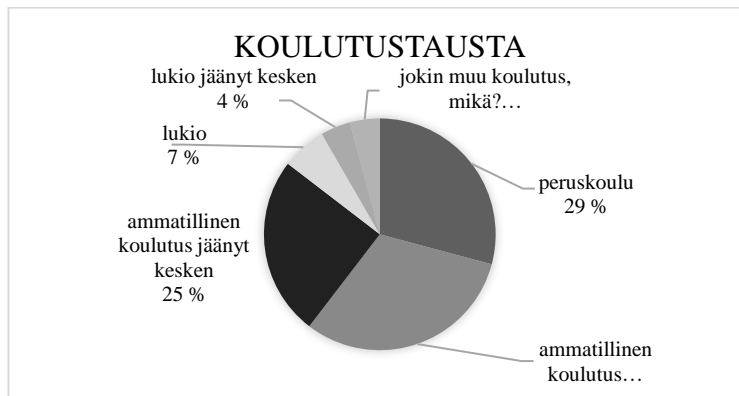
Taustatietoina kerättiin vastaajan ikä, koulutustausta, työkokemus ennen vankeutta ja mahdollinen työssäoloaika ennen vankeusrangaistuksen alkua. Lisäksi kysyttiin syytä, miksi vastaaja valitsi Metsähallituksen työtoiminnan. Taustatiedoissa ei kysytty missä työryhmässä vastaaja työskentelee, eikä vastaajan sukupuolta. Työtoiminnan näkökulmasta sukupuolella ei ole väliä, koska tarkoitus ja tavoitteet ovat kaikille samat sukupuolesta riippumatta. Tieto vastaajan työryhmästä ja sukupuolesta olisi voinut myös heikentää vastaajan anonymiteettiä merkittävästi.

Vastaajien ikäjakauma oli 21–64-vuotta ja keski-ikä oli 38 vuotta. (Taulukko 4)

Taulukko 4. Vastaajien ikäjakauma. (n=52)

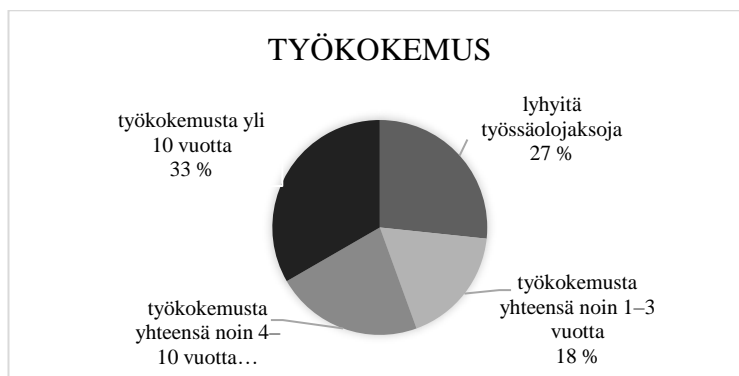
Ikäryhmä	lf	Keski-ikä 38-vuotta
alle 30-v.	15	
31–45-v.	24	
yli 46-v	13	

Koulutustaustaa (kuvio 8) kysyttäessä vastaajilla oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Jokainen vastaajista oli suorittanut peruskoulun. Toisen asteen koulutuksen vastaajat olivat aloittaneet yhteensä 40 kertaa ja tutkinto oli loppuun suoritettu 28 kertaa. Kaksi vastaajaa oli suorittanut muun koulutuksen. Vankeuden aikana opiskeli 12 (23 %) vastaajaa.

Kuvio 8. Vastaajien koulutustausta.

Vastaajista (n=45) 23 (51 %) oli ollut työttömänä ennen vankeutta ja 13 (29 %) työelämässä. Jonkin muun statuksen antoi 9 (20 %) vastaajaa. Työkokemus (kuvio 9) vaihtelivat aina lyhyistä työssäoloista (27 %) yli 10 vuoden työkokemukseen (33 %).

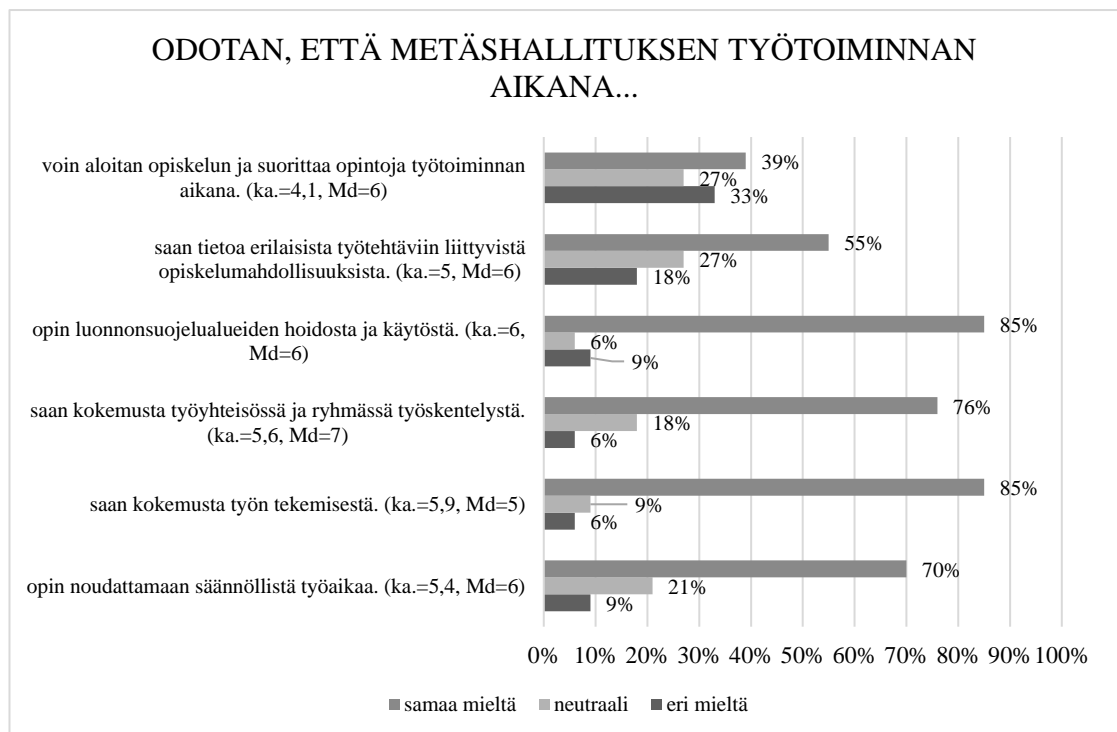
Kuvio 9. Työkokemus (n=45).

Metsähallituksen työtoiminnan valintaan vaikutti ensisijaisesti toimintarahen suuruus sekä metsässä ja luonnossa liikkuminen. Valintaan vaikutti myös mahdollisuus tehdä fyysistä ja liikkuvaa työtä, joka antaa vaihtelua rangaistusajan arkeen. Metsähallituksen työtoiminnasta oli myös kuultu hyvää. Noin 30 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että työtoiminta liittyy opiskeluun ja opintoihin.

7.2 Odotukset ammattitaidon ja osaamisen kehittämisessä

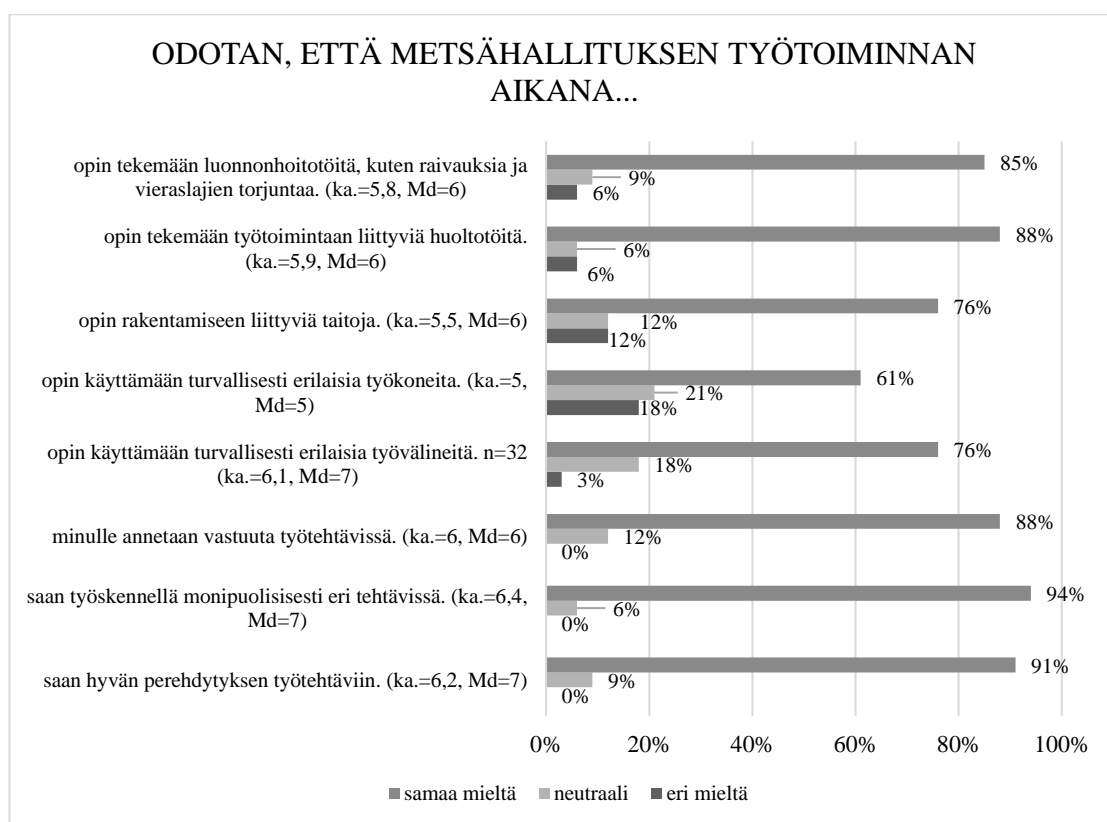
Työtoiminnan alussa toteutettiin ensimmäinen kysely (Liite 1), jossa neljän väittämäsarjan avulla kartoitettiin, minkälaisia odotuksia työtoiminnasta vangeilla oli. Vastauksia saatiin yhteensä 33 kappaletta.

Vastaajien odotukset työelämätaitojen oppimisen osalta olivat korkeat (kuvio 10). 85 prosenttia vastaajista odotti saavansa lisää työkokemusta ja 70 prosenttia odotti oppivansa noudattamaan säännöllistä työaika. Työelämätaitoihin liittyen 76 prosenttia odotti saavansa kokemusta työyhteisössä ja ryhmässä työskentelestä. Vastaajat odottivat ennen kaikkea saavansa hyvän perehdytyksen (91 %) ja toivoivat pääsevänsä työskentelemään monipuolisesti (94 %) ja jopa 88 prosenttia vastaajista toivoi saavansa vastuuta työtehtävissä. Huomion arvoista on se, että edellä mainittujen kolmen väittämän kohdalle ei ollut yhtään eri mieltä vastausta.

Kuvio 10. Odotan, että Metsähallituksen työtoiminnan aikana... (n=33)

Metsähallituksen työtehtävät ovat hyvin moninaiset ja ammatillista osaamista voi kartuttaa monilla eri taidoilla (kuvio 11). Vastajaat olivat hyvin motivoituneita ja heillä oli halu oppia erilaisia ammatillisia taitoja työtoiminnan aikana. 88 prosenttia vastaajista halusi oppia tekemään huoltotöitä ja 85 prosenttia erilaisia luonnonhoitotöitä. Vähemmälle odotukselle jäivät isompien työkoneiden käytön oppiminen (61 %). Yksi vastaaja toivoi, että hän voisi hyödyntää työtoiminnan aikana aikaisemmin hankittua osaamista rakennusalalla.

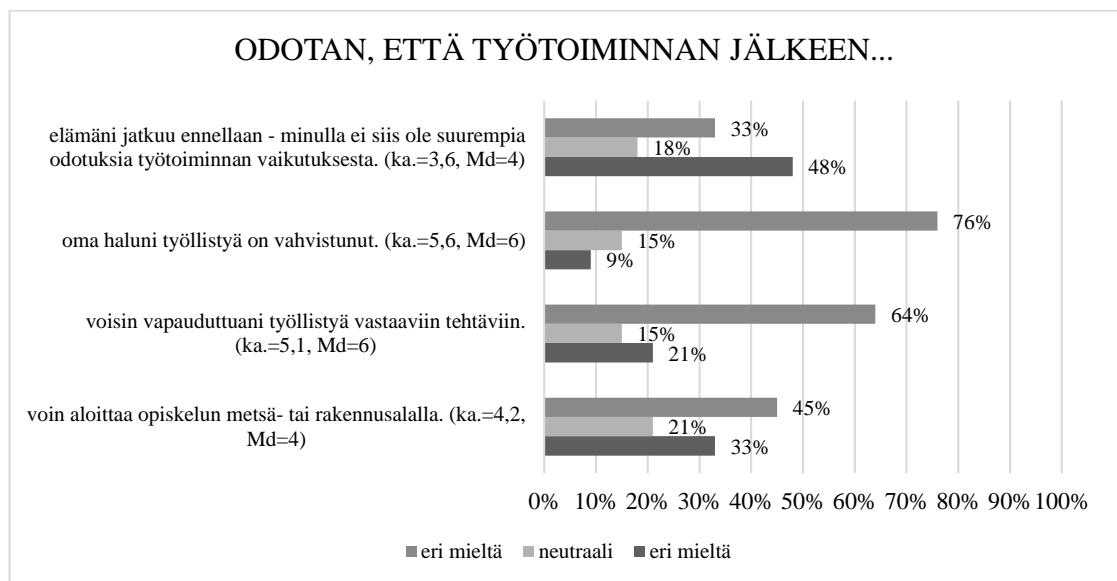

Kuvio 11. Odotan Metsähallituksen työtoiminnan aikana... (n=33)

Työtoiminnalla pyritään tukemaan vangin työllistymistä ja kannustamaan koulutautumiseen. Vastaajista 94 prosenttia (kuvio 12) toivoi, että työnjohtaja tukee häntä työhön ja/tai opiskeluun liittyvissä tavoitteissa. Työtoiminnan aikana 39 prosenttia vastaajista opiskeli ja 45 prosenttia toivoi aloittavansa opiskelun metsä- tai rakennusalalla. Työtoiminnan jälkeen 76 prosenttia odotti, että oma halu työllistyä olisi vahvistunut ja 64 prosenttia odotti, että voisi vapauduttuaan työllistyä vastaaviin tehtäviin. 48 prosenttia vastaajista odotti, että vapauduttuaan elämä

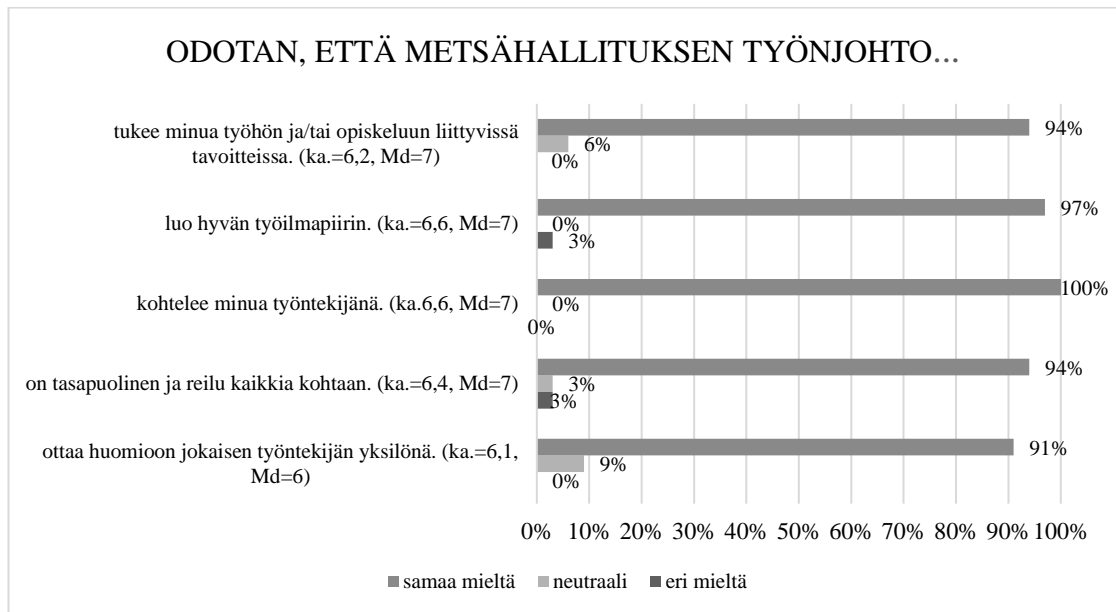
olisi jollain tavalla muuttunut ja 33 prosenttia puolestaan näki, että elämä jatkuisi ennallaan.

Avoimissa vastauksissa yksi vastaajista toivoi saavansa mahdollisimman paljon työkokemusta metsänhoidollisista tehtävistä ja raivaustöistä, koska hänellä oli tarkoitus aloittaa heti vapauduttua vastaavat työt. Toinen toivoi saavansa enemmän tietoa opiskelusta ja työllistymisestä, ja kolmas kertoi omaavansa korkean työmoraalin ja odotti työtoiminnan vahvistavan sitä entisestään.

Kuvio 12. Odotan, että työtoiminnan jälkeen... (n=33)

Työnjohtajan rooli on merkittävä, monien odotusten täyttymisen suhteen. Sen lisäksi, että hänen odotetaan ohjaavan, perehdyttävän ja opettavan erilaisissa työtehtävissä, odotettiin häneltä myös henkilöstöjohtamisen taitoja. Jokainen vastaaja odotti, että heitä kohdellaan työntekijöinä ja että heidät otetaan huomioon yksilönä (91 %) (kuvio 13.). Työnjohtajan odotettiin luovan hyvän työilmapiirin ja hänen odotettiin olevan tasapuolinen ja reilu kaikkia työntekijöitä kohtaan.

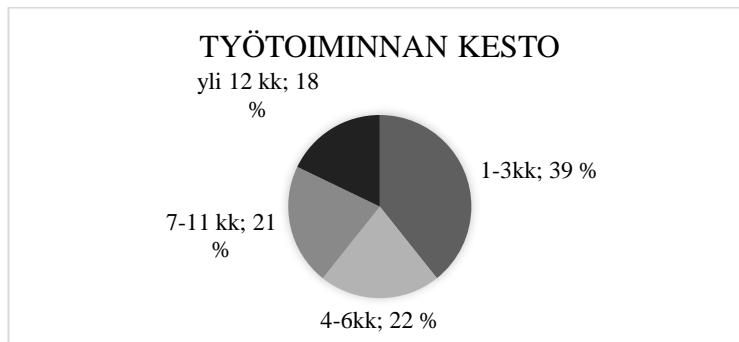

Kuvio 13. Odotan, että Metsähallituksen työnjohto... (n=33)

7.3 Kokemus ammattitaidon ja osaamisen kehittymisestä

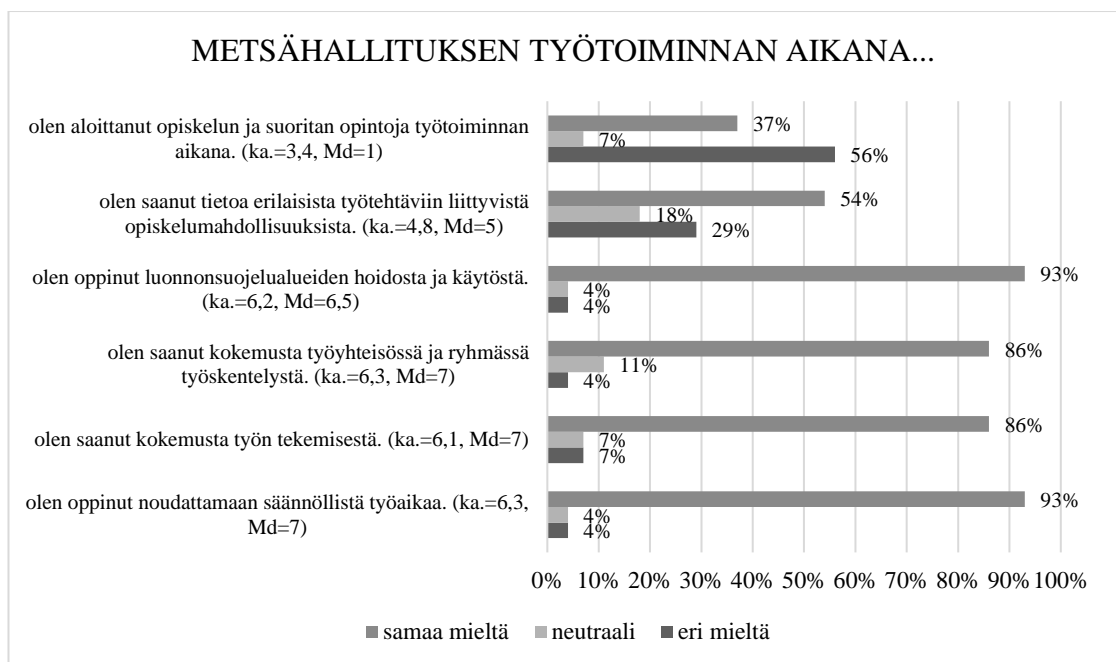
Vankien kokemusta työtoiminnasta selvitettiin kahden kyselyn avulla, liite 2 ja 3, joihin saatiin yhteensä 28 vastausta (aineisto 2). Tässä luvussa analysoidaan aineiston 2 (n=28) pohjalta vastaajien kokemuksia työtoiminnasta. Lisäksi aineistosta 3 (n=9), nostetaan yksittäisten väittämien vastauksia. Näiden yhdeksän vastaajan antamien vastausten avulla voidaan tarkastella, onko vastaajan odotukset työtoiminnasta täyttyneet toisen kyselyn hetkellä.

Vastaajat olivat työskennelleet työtoiminnassa keskimäärin seitsemän kuukautta, aina yhdestä kuukaudesta 19 kuukauteen (kuvio14). Työtoiminnan vaikuttavuuden arvioon osallistuneista vastaajista (n=9) kuusi oli ollut työtoiminnassa 2–3 kuukautta, kaksi vastaajaa 4-6kk ja yksi vastaaja oli yli vuoden. Kyselyssä ei kysytty oliko vastaaja osallistunut aikaisemmin työtoimintaan, joten on mahdollista, että vastaaja on esimerkiksi ollut aikaisemmin edellisen tuomion yhteydessä samaisessa työtoiminnassa, kuten yksi vastaajista kertoi.

Kuvio 14. Kysymys 4. Työtoiminnan kesto, n=28

Vastaajat kokivat saaneensa kokemusta työelämätaidoista (kuvio 15), kuten työn tekemisestä (86 %), säännöllisen työajan noudattamisesta (93 %) ja työyhteisössä toimimisesta (86 %).

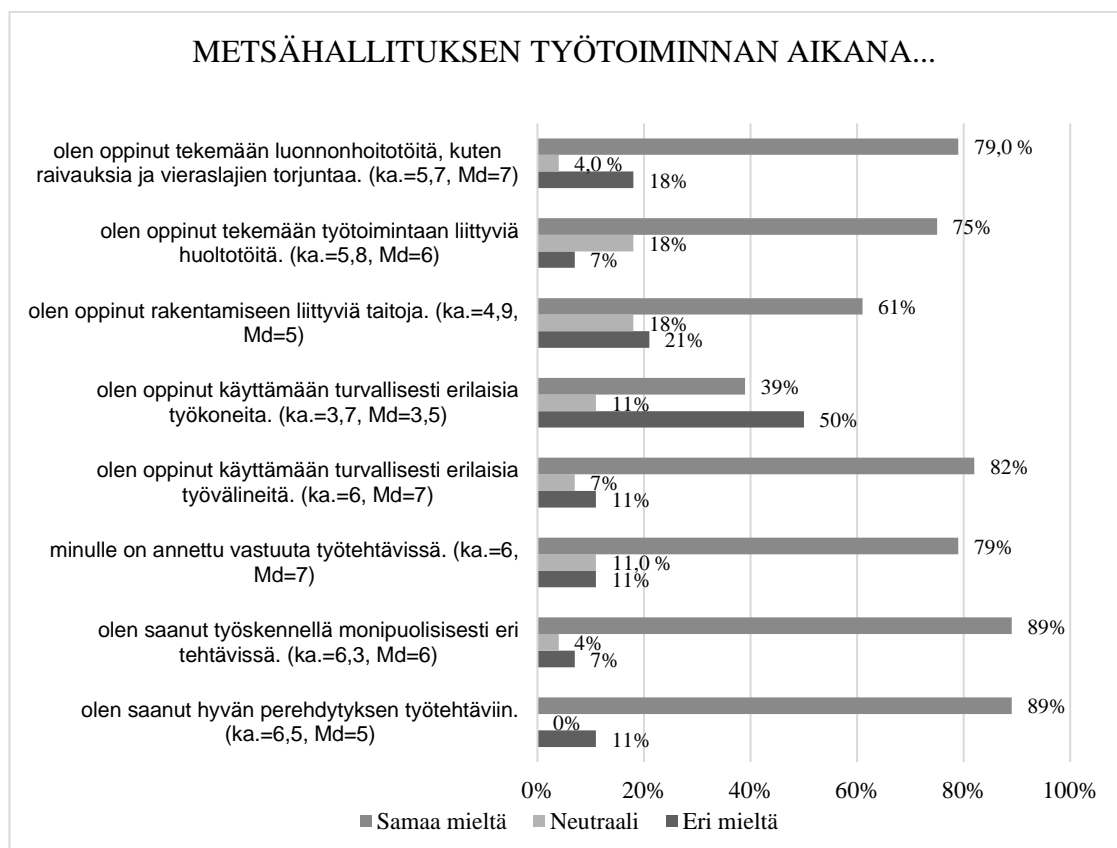

Kuvio 15. Kysymys 7. (n=28)

Ammattitaidon ja osaamisen kehittymistä ohjaa hyvä perehdytys ja monipuoliset työtehtävät. Vastaajista 89 prosenttia koki saaneensa hyvän perehdytyksen ja samainen määrä koki saaneen työskennellä monipuolisissa tehtävissä (Kuvio 16). Vastuuta työtehtävissä oli saanut 79 prosenttia vastaajista ja 11 prosenttia koki, ettei sitä ollut saanut. Pitkittäistutkimuksessa nousee esille, että vangit ovat odottaneet saavansa työskennellä monipuolisesti (n=9) ja saavansa vastuuta

työtehtävissä (n=9), mutta kokemuksen mukaan 2/9 ei ollut saanut vastauksen hetkellä vastuuta työtehtävissä kuten oli odottanut. Myös työskentelyn monipuolisuuden suhteen 2/9 oli sitä mieltä, ettei ollut saanut työskennellä monipuolisesti.

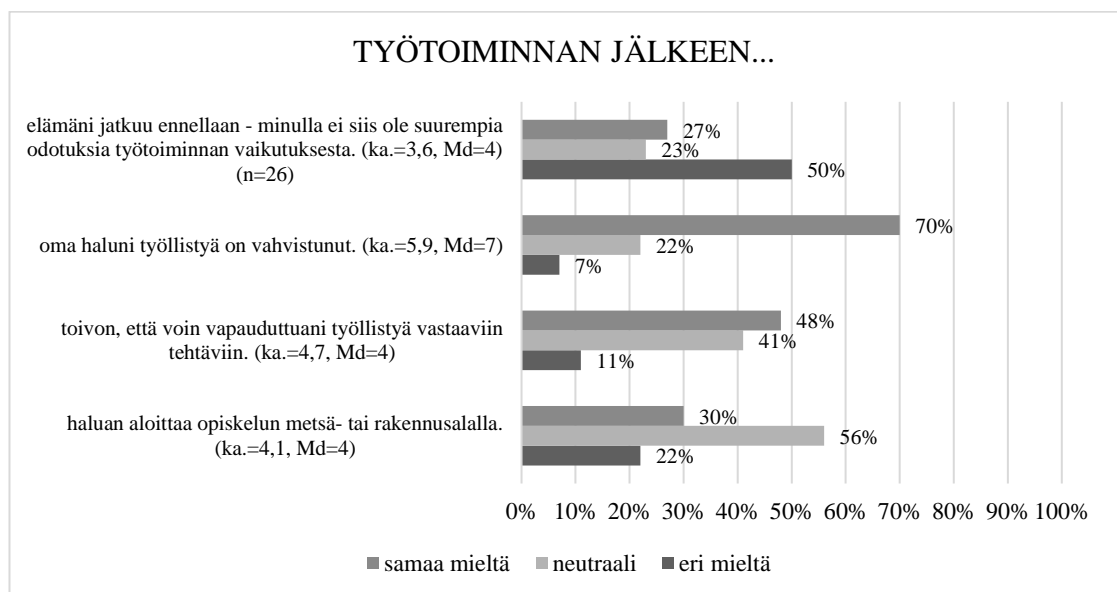
Työtoimintaan osallistuminen ei edellytä aikaisempaa osaamista, joten vangeilla on mahdollisuus oppia uusia taitoja. Työ on monipuolista ja työtehtävät pitävät sisällään erilaisten työvälineiden ja työkoneiden käyttöä. Turvallisen käytön opetus kuuluu perehdytykseen. Työtehtävät vaihtelevat ja kyselyyn mennessä kaikki eivät välttämättä olleet vielä päässeet työskentelemään monipuolisesti. Vastaa- jista 82 prosenttia koki oppineensa käyttämään työvälineitä turvallisesti, mutta 11 prosenttia oli asiasta eri mieltä (kuvio 16). Työkoneita oli oppinut käyttämään 39 prosenttia ja 50 prosenttia vastaajista oli eri mieltä, joten he eivät nähtävästi olleet työkoneita käyttäneet. Työhön liittyvien taitojen lisäksi vastaajista lähes kaikki oli- vat oppineet luonnonsuojelualueiden hoidosta ja niiden käytöstä.

Kuvio 16. Kysymys 7. (n=28)

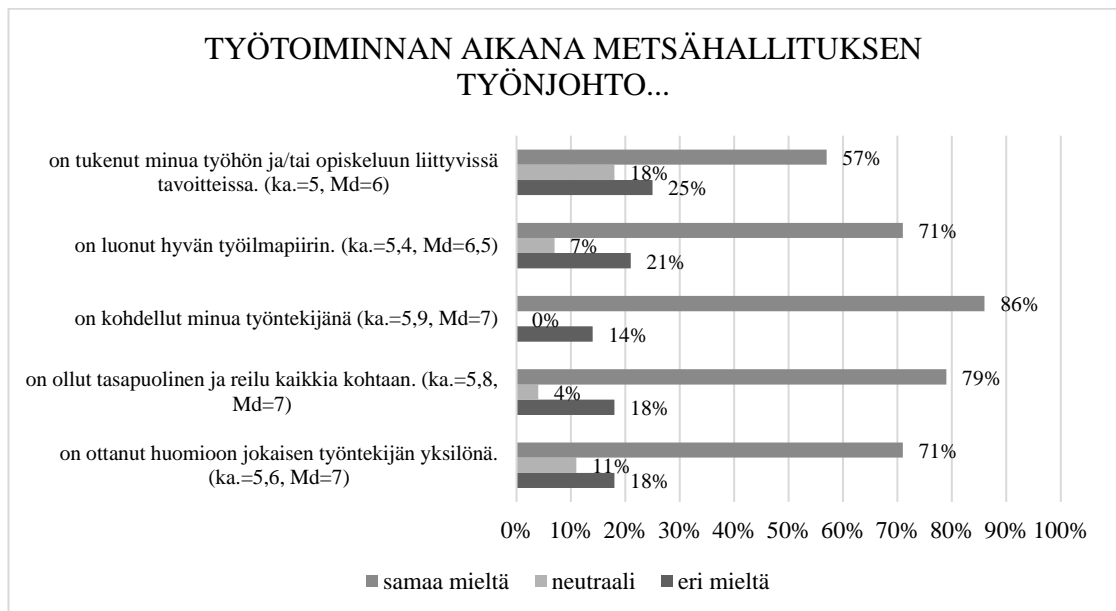
Pitkittäistutkimuksen perusteella vangit ovat motivoituneita uusien taitojen oppimiseen ja he olivat kaikkien väittämien kohdalla samaa mieltä, mutta toisen kyselyn perusteella odotukset eivät kuitenkaan olleet kaikkien kohdalla täyttyneet, samaa mieltä väittämien kanssa oli 6–7 vastaajaa.

Erilaisista alaan liittyvistä opiskelumahdollisuuksista oli saanut tietoa noin puolet vastaajista (kuvio 17). Vastaajista 57 prosenttia oli saanut työnjohtajalta tukea työhön tai opiskeluun liittyvissä tavoitteissa. Työtoiminnan jälkeen opiskelun aloittamiseen metsä- ja rakennusalalla suhtauduttiin suurimmaksi osaksi neutraalisti (56 %). Työtoiminnan kuluessa viidelle vangille on syntynyt halu aloittaa opiskelu metsä- tai rakennusalalla. Vastaajista 70 prosenttia koki työllisyyden halun vahvistuneen ja 48 prosenttia toivoi työllistyvänsä vastaaviin tehtäviin. Vastaajista puolet oli sitä mieltä, että heidän elämänsä tulee muuttumaan työtoiminnan jälkeen. Työtoiminnan alussa pitkittäistutkimukseen osallistujilla oli korkeammat odotukset työtoiminnan jälkeisestä ajasta mitä seuranta ajan jälkeen. Jokaisen väittämän kohdalla keskiarvo ja/tai mediaani laski. Vastaajien iällä ei ollut vaikutusta vastauksiin, mutta vastaajat, jotka opiskelivat, kokivat työllisyyden halun vahvistuneen.

Kuvio 17. Työtoiminnan jälkeen... (n=27)

Työnjohtajien työskentelyyn oltiin tyytyväisiä (kuvio 18), mistä kertoo muun muassa se, että ääri vastaukseen ”täysin samaa mieltä” oli vastannut puolet tai hieman yli puolet vastaajista. Vastaajat kokivat, että työnjohtajat kohtelivat heitä työntekijöinä (86 %) ja he olivat luoneet hyvän työilmapiirin (71 %). Työnjohtaja oli ollut tasapuolinen ja reilu kaikkia kohtaan (79 %) ja hän kohtasi työntekijän yksilönä (71 %). Toisen ääri väittämän ”täysin eri mieltä” oli myös valittu 1–3 kertaa. Vastaajat, jotka olivat väittämien kanssa eri mieltä, voidaan ajatella olevan tyytymättömiä työnjohtajan toimintaan. Tyytymättömyys näkyi näiden vastaajien kaikissa vastauksissa.

Kuvio 18. Kysymys 11. (n=28)

Pitkittäistutkimuksen osalta vastaajat (n=9) odottivat, että työnjohtajat ovat reiluja ja tasapuolisia kaikkia kohtaan (ka=6,7), heitä kohdellaan työntekijöinä (ka=6,7) ja heitä tuetaan opiskeluun ja työhön liittyvissä asioissa (ka=6,6), ja he luovat hyvän ilmapiirin (ka=6,7). Kaikki olivat väittämien kanssa täysin samaa mieltä tai samaa mieltä. Vastaajat eivät odottaneet yhtä paljon, että heidät otettaisiin huomioon yksilönä (ka=6,1) ja vastauksissa oli hieman enemmän hajontaa. Toisen kyselyn perusteella odotukset eivät kaikkien osalta täyttyneet ja vastausten kesiarvo laski jokaisen väittämän kohdalla. Vastaajista 1–2 henkilöä oli eri mieltä väittämien kanssa. Vastausten perusteella työnjohtajat eivät onnistuneet

luomaan odotusten mukaista työilmapiiriä ($ka=5,3$) ja tukemaan vastaajia työhön ja opiskeluun liittyvissä asioissa ($ka=5,0$) kuten he olivat odottaneet. Kummankaan aineiston kohdalla työtoiminnan kestolla ei ollut merkitystä kokemuksen muodostumiseen.

Vastaajista yhdeksän opiskeli vankeuden aikana ja heistä kahdeksan koki saaneensa työnjohtajalta tukea työhön ja opiskeluun liittyvissä asioissa. Näiden kahdeksan vastaus väittämään oli täysin samaa mieltä (7). Yksi vastaaja ei ollut väittämän kanssa samaa mieltä eikä eri mieltä.

7.4 Työ- ja toimintakyvyn tukeminen

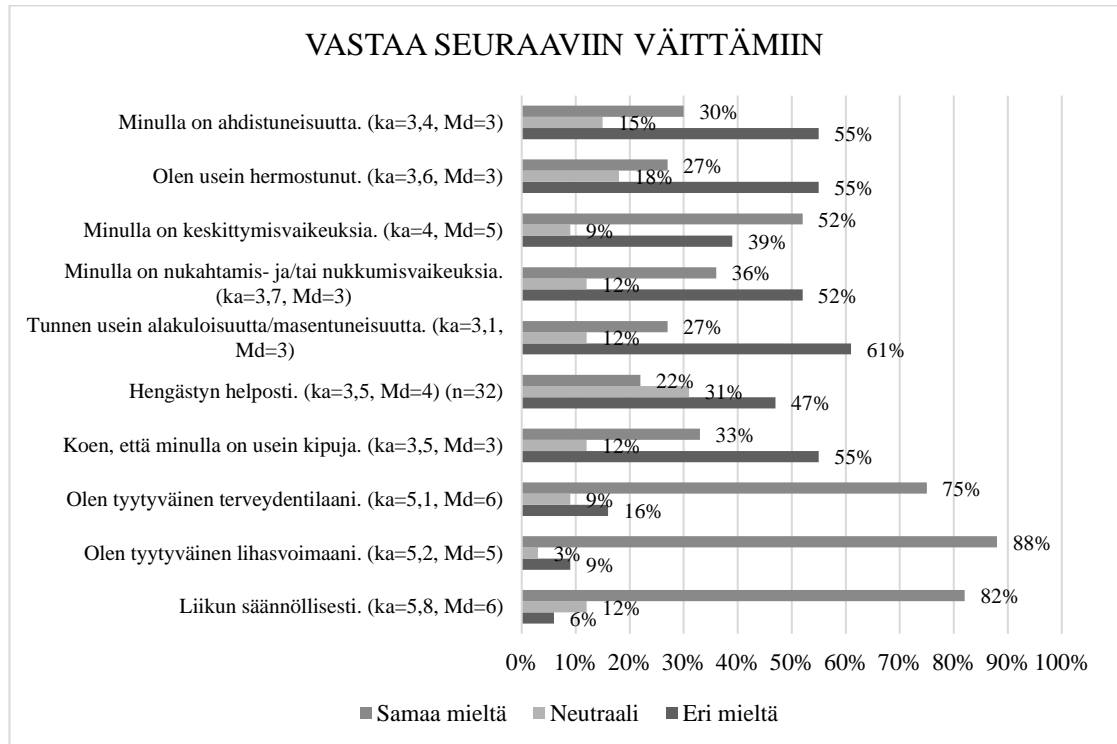
Työtoiminnan vaikutusta koettuun hyvinvointiin selvitettiin yhteensä kolmella eri kysymyksellä. Ensimmäisessä kyselyssä kysyttiin vastaushetken kokemusta koetusta hyvinvoinnista ($n=33$) ja seurantakyselyssä oli samat kysymykset tavoitteena saada näkyville mahdollinen muutos koetussa hyvinvoinnissa. Kysymys koetusta hyvinvoinnista muodostui fyysisen ja psyykkisen terveyden kokemuk-
sista (Taulukko 5).

Taulukko 5. Hyvinvoinnin kokemus

Fyysinen terveys	Psyykinen terveys
Tyytyväisyys terveydentilaan	Alakuloisuus/ masentuneisuus
Säännöllisesti liikkuminen	Keskittymisvaikeus
Tyytyväisyys lihasvoimaan	Hermostuneisuus
Hengästyminen	Ahdistuneisuus
Nukahtamis- ja/tai nukkumisvaikeus	

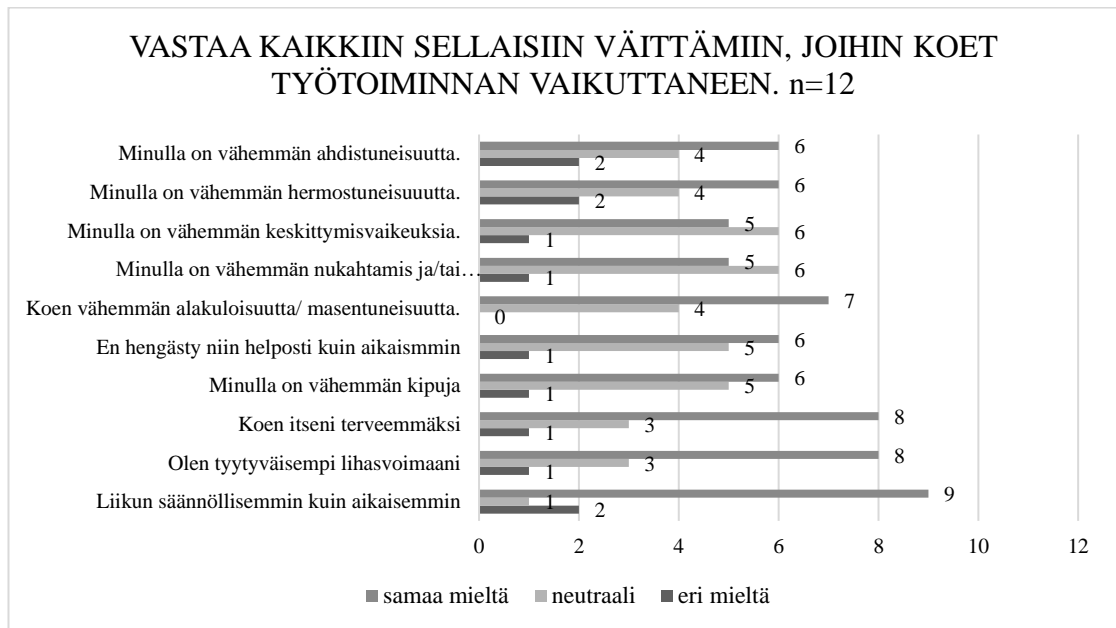
Työtoiminnan alussa (kuviokuva 19) vastaajat ($n=33$) olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä omaan terveydentilaan ja lihasvoimaan, ja he kertoivat liikkuvan säännöllisesti. Kolmannes vastaajista koki usein kipua ja reilu viidennes koki

hengästyvänsä helposti. Nukkumis- ja/tai nukahtamisvaikeuksia oli 36 prosenttia. Yli puolella vastaajista oli keskittymisvaikeuksia ja noin kolmanneksella ahdistuneisuutta ja hermostuneisuutta.

Kuvio 19. Koettu hyvinvointi alussa (n=33).

Kyselyssä kaikki (n=12), kysyttiin työtoiminnan koettua vaikutusta (kuviot 20.). Vastaajista keskimäärin puolet, koki työtoiminnan vaikuttaneen heidän koettuun terveyteensä. Vajaa puolet vastaajista suhtautui väittämiin neutraalisti, jonka perusteella voidaan päätellä, että työtoiminnalla ei ollut juurikaan vaikutusta heidän koettuun terveyteensä.

Kuvio 20. Työtoiminnan vaikutus koettuun hyvinvointiin (n=12)

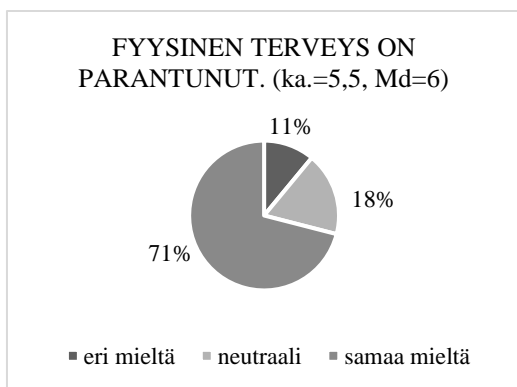
Pitkittäistutkimuksen tuloksissa erottui selvästi kaksi vastaajaa, joiden koetussa terveydessä oli tapahtunut selvä positiivinen muutos. Vastaajat olivat molemmat olleet työtoiminnassa noin kolme kuukautta. Heidän tyytyväisyytensä fyysiseen terveyteen oli lisääntynyt hieman, nukkuminen parantunut ja psyykkisen hyvinvoinnin muutokset olivat huomattavat. Keskittymiskyky, hermostuneisuus ja ahdistuneisuus/masentuneisuus oli puolestaan lisääntynyt kahdella vastaajalla. Kyseiset vastaajat olivat olleet hieman vähemmän aikaa työtoiminnassa.

Kyselyssä 2. ja kyselyssä kaikille selvitettiin myös vastaajien kokemusta luonnossa työskentelyn vaikutuksesta koettuun hyvinvointiin (n=28). Luonto- ja metsäympäristössä työskentelyn vaikutusta kysyttiin seitsemällä väittämällä, jotka voidaan jakaa taulukon 6 mukaisesti.

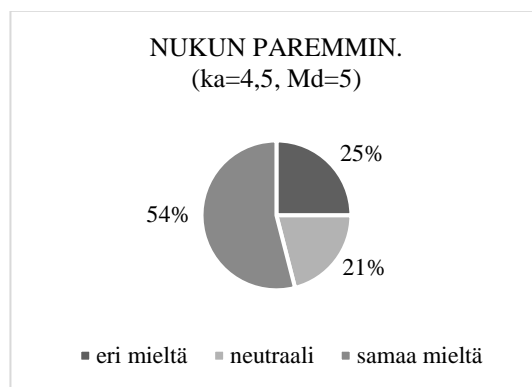
Taulukko 6. Luonnossa työskentelyn vaikutus

Suhde luontoon	Vaikutus hyvinvointiin
Pidän luontoympäristössä työskentelystä.	Koen, että fyysinen terveyteni on parantunut.
Työskentely luonnossa on herättänyt kiinnostusta luonnossa liikkumista kohtaan.	Koen, että oloni on rauhallisempi.
Aion tulevaisuudessa liikkua enemmän luonnossa.	Koen, että nukun paremmin.
	Koen, että keskittymiskykyeni on parantunut.

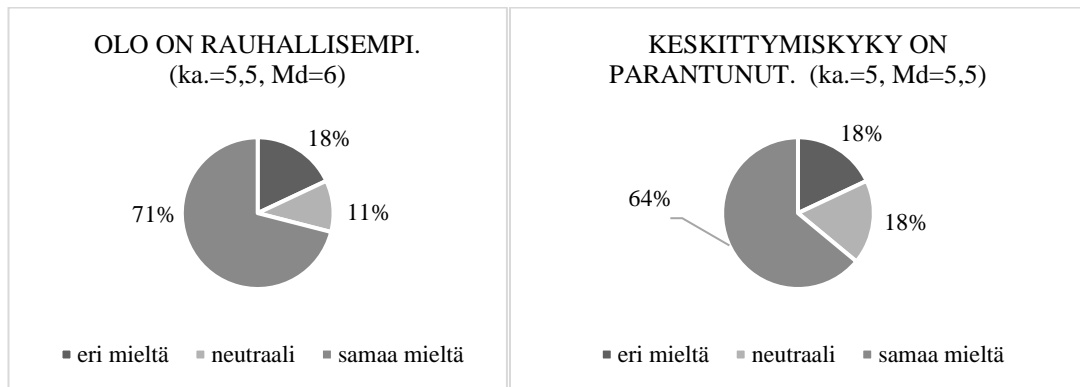
Metsähallituksen työtoiminta on fyysistä työtä luontoympäristössä. Luonnossa työskentelyllä koettiin olevan selkeää terveyteen kokonaisvaltaisesti vaikuttava merkitys. Vastaajista (n=28) 71 prosenttia koki fyysisen terveyden parantuneen (kuvio 21) ja 54 prosenttia koki nukkuvansa paremmin (kuvio 22). Luonnossa työskentely vaikutti kokemusten mukaan positiivisesti myös psyykkiseen hyvinvointiin. 71 prosenttia vastaajista koki olonsa olevan rauhallisempi (kuvio 23) ja 64 prosenttia koki keskittymiskyvyn parantuneen (kuvio 24).

Kuvio 21. Fyysinen terveys

Kuvio 22. Nukkuminen

Kuvio 23. Rauhallisuus

Kuvio 24. Keskittymiskyky

Vastaajien (n=28) suhde luontoon oli vahva. 100 % vastaajista kertoi pitävänsä luonnossa työskentelystä. Kyseisen väittämän kohdalla 28 vastaajasta 22 valitsi ääri vastauksen ”täysin samaa mieltä”. Luonnossa työskentely oli 71 prosenttia vastaajista herättänyt kiinnostuksen luonnossa liikkumista kohtaan ja 75 prosenttia aikoi tulevaisuudessa liikkua enemmän luonnossa. Yksi vastaaja kuvasi luontoympäristössä työskentelyä seuraavasti:

”Luontoympäristössä työskentely rauhoittaa mieltä ja vie kauas pois arjesta, mikä toimii tietyllä tavalla myös irtiottona arjesta”

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus kulkee läpi tutkimusprosessin aina ideointivaiheesta tulosten julkistamiseen. Opinnäytetyön tekijän on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä kaikissa tutkimuksen vaiheissa koskien tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmää sekä tutkimustulosten johdonmukaista hallintaa. (Vilka, 2021.) Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut hyvän tieteellisen käytännön ohjeet, joita tässä opinnäytetyössä on pyritty noudattamaan kaikissa tutkimuksen vaiheissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023).

8.1 Opinnäytetyön eettisyys

Koko opinnäytetyöprosessin ajan olen noudattanut Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia (Arene ry, 2020) sekä ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023).

Opinnäytetyön toteuttaminen on vaatinut tutkimuslupan hakemista Rikosseuraamuslaitokselta. Rikosseuraamuslaitos edellyttää tutkimuslupaa aina, kun tutkimus kohdistuu vankeihin. Vankien haastatteluihin tarvitaan lisäksi aina vankilan johtajan tai apulaisjohtajan suostumus. Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön haastatteluihin ja kyselytutkimuksiin ei tarvita tutkimuslupaa. Tutkimuslupa haettiin rikosseuraamuslaitoksen ohjeiden mukaisesti ja hakemuksen liitteenä toimitettiin hyväksytty opinnäytetyön tutkimussuunnitelma. (Rikosseuraamuslaitos, 2022.) Metsähallitukselta ei tarvinnut hakea erillistä tutkimuslupaa. Opinnäytetyö ei pitänyt sisällään sellaisia elementtejä, jotka olisivat edellyttäneet tutkimuksen eettistä ennakoarviointia (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, 7–8, 14–16.)

Opinnäytetyö kohdistui yhteiskunnallisesti heikoimmassa asemassa oleviin henkilöihin, joka korostaa eettisten kysymysten tärkeyttä läpi koko opinnäytetyöprosessin. Opinnäytetyön prosessin aikana en tavannut vankeja. Ohjeistin kevään

2023 tapaamisessa vankityön työnjohtajia kyselyn toteuttamisessa ja kyselyiden alkaessa ohjeet annettiin vielä sähköpostitse. Työnjohtajille painotettiin työn eettisiä näkökulmia. Oli tärkeää, että työntekijät tarjosivat jokaiselle mahdollisuuden osallistua kyselyyn korostaen osallistumisen vapaaehtoisuutta. Tutkimukseen osallistuvilta vangeilta ei tarvittu erillistä kirjallista suostumusta. Voidaan katsoa, että vapaaehtoinen osallistuminen ja lomakkeen täyttö on itsessään suostumus tutkimukseen osallistumiselle (Kuula, 2006, s.16). Osallistujalla oli, myös vapaus päättää osallistuuko toiseen kyselyyn vai ei. Työntekijän tuli muistaa oma asemansa ja huolehtia siitä, ettei vanki tule painostetuksi kyselyn osallistumiseen. Opinnäytetyöntekijänä minun oli luotettava, että Metsähallituksen työntekijät toimivat sovitusti. Anonymiteetin säilymisen vuoksi vastaajalle tuli antaa mahdollisuus sulkea itse vastauslomakkeensa kirjekuoreen, jonka työnjohtaja lähetti opiskelijalle.

Tutkimuseettisesti ja tietosuojan kannalta on tärkeää, että opinnäytetyöraportissa tutkimukseen osallistuvia ei tunnisteta. Tutkimusaineiston käsittelyvaiheessa voidaan hyödyntää yksittäisten vastaajien tietoja tunnistettavalla tasolla, joka ei ole raportointivaiheessa mahdollista. Kvantitatiivinen aineisto voidaan anonymisoida esimerkiksi muuttujan saamien arvojen uudelleen luokittelulla, avoimissa kysymyksissä tunnisteiden poistolla. (Kuula, 2006, s. 209,2011.) Tutkimustuloksia raportoidessa huolehdin siitä, ettei yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa, jonka vuoksi avoimista vastauksista ei kerrottu opiskelupaikkoja tai muita tunnistettavia tietoja. Tämän lisäksi vastaajien ikäjakauma ja koulutustaustat yhdistettiin niin, ettei vastaajaa voisi tunnistaa. Tunnistamisen mahdollisuus on otettu huomioon pienen ja rajatun tutkimusjoukon vuoksi. Tutkimuksen kerätty sähköinen ja paperinen aineisto on hävitetty asianmukaisesti opinnäytetyöprosessin päätyttyä.

8.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu on oleellinen osa tutkimusta ja siihen tulee paneutua perusteellisesti tutkimuksen suunnitteluvaiheessa ja viimeistään raportointivaiheessa. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa mittarin luotettavuus. Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta kuvataan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetilla tarkastellaan sitä, että mittaako tutkimus sitä, mitä on tarkoitus mitata. Reliabiliteetilla puolestaan viitataan mittarin toistettavuuteen. (Metsämuuronen, 2009, s.74; Heikkilä, 2014, s.27.) Validiteetti voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen yleistävyyttä ja mihin ryhmiin sitä voidaan yleistää. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen omaa luotettavuutta, jolloin tarkastellaan muun muassa onko tutkimuksen käsitteet olleet oikeita, ja onko teoria valittu tarkoituksenmukaisesti. On myös tärkeää miettiä mitkä tekijät mittaustilanteissa ovat saattaneet vaikuttaa luotettavuuteen. (Metsämuuronen, 2009, s.65.)

Tutkimuksen sisäiseen luotettavuuteen pyrin vaikuttamaan tutustumalla tutkimuksen kannalta keskeisiin teorioihin ja käsitteisiin mahdollisimman huolellisesti. Teoriatiedon pohjalta luotiin kyselylomakkeen raamit. Kyselylomakkeen väittämät laadittiin yhteistyössä kahden Metsähallituksen työntekijän kanssa, jotta he saisivat vastauksia toivomiinsa kysymyksiin. Kysymyksissä huomioitiin Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteet työtoiminnalle. Kyselytutkimus on toistettavissa Metsähallituksen työtoiminnassa. Tulokset muodostuvat vastaajan omista sen hetkistä kokemuksista, joten saman osallistujan vastaukset voivat muuttua eri ajankohdan mukaan. Koska kysymykset on laadittu Metsähallituksen työtoimintaa varten, ei niitä voi käyttää esimerkiksi muissa Rikosseuraamuslaitoksen työtoiminnoissa. Tämän vuoksi tutkimusta varten laaditun kyselyn ulkoinen validiteetti on huono, koska sitä ei voi yleistää.

Tutkimuslomakkeella kerättyä aineistoa pidetään objektiivisena, koska kyselylomake näyttäytyy kaikille vastaajille samanlaisena. Objektiivisuuteen tosin vaikuttaa se, onko vastaaja vastannut totuudellisesti, onko hän ymmärtänyt kysymykset

oikein vai onko hän ymmärtänyt ne omasta kontekstista käsin. (Kananen, 2019, s. 340–341.) Tutkimuslomakkeen huolellisella suunnittelulla, laadinnalla ja esitestauksella pyrittiin varmistamaan se, että väittämät ja ohjeet ovat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Lopulliset väittämämuodot tarkistettiin ohjaavan opettajan kanssa ja päädyttiin antamaan Likertin-asteikolle arvot 1–7. Likertin-asteikon tuottamaa tietoa voidaan käsitellä luotettavasti ja keskiarvoja voidaan laskea ilman keskimmäisen arvon poistamista, koska se ei ole arvoltaan ”en osaa sanoa” (Heikkilä, 2014, s.175). Likertin-asteikko määrittelee valmiit vastaukset, eikä se anna tilaa vastaajan omille mielipiteille. Tämän vuoksi jokaisen väittämäryhmän jälkeen oli vastaajalla mahdollisuus kertoa lisää kysytyistä aiheista tai perustella vastauksiaan.

Luotettavuuteen vaikuttaa otoksen koko, vastausprosentti sekä se mittaako kysymykset oikeita asioita kattaen koko tutkimusongelman (Heikkilä, 2014, s.178). Ensimmäiseen kyselyyn saatiin 33 vastausta, joka on alle 50 prosenttia osallistuvien työryhmien vangeista. Toiseen kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 16, joista 9 vastausta voitiin yhdistää ensimmäiseen kyselyyn. 7 vastaajaa oli joko antaneet eri koodin ensimmäisellä kerralla tai heille olisi pitänyt antaa kaikille muille tarkoitettu kyselylomake. Toisen kyselyn vastaajaprocentti jäi alhaiseksi, jonka vuoksi tulosten raportointi tehtiin eri tavalla kuin alun perin oli suunniteltu. Opinnäytetyöntekijänä odotin suurampaa vastausprosenttia, mutta Metsähallituksen työntekijät pitivät vastausprosenttia hyvänä. Toisen kyselyn alhaiseen vastausprosenttiin saattoi vaikuttaa työntekijöiden mahdolliset kesälomat sekä vankien yllättävä pois jääminen, josta työnjohtajilla ei ollut ennakkoon tietoa. Tutkimustulosten luotettavuuteen saattoi vaikuttaa se, että vangit, jotka osallistuivat tutkimukseen, olivat lähtökohtaisesti motivoituneimpia. Lisäksi kaikilla vangeilla ei välttämättä ollut yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua tutkimukseen puutteellisen suomen kielen taidon vuoksi.

Opinnäytetyöhön valikoitunut tutkimusmenetelmä oli toimiva ja sen avulla saatiin tutkimuskysymyksiin vastaukset siitä huolimatta, ettei tavoitteena olleeseen pitkittäistutkimukseen saatu kuin yhdeksän vastausta. Koen, että tämän kaltainen

kyselytutkimus toimii hyvin ensimmäisenä tutkimuksena, jonka pohjalta voidaan suunnitella syvempää ja laajempaa tietoa antavaa tutkimusta. Webropolilla kyselylomakkeiden laatiminen tuntui helpolta, mutta aineiston analysointivaiheessa ymmärsin, etten ollut osannut huomioida kaikkia ominaisuuksia, joita olisin voinut hyödyntää analysointivaiheessa. Kyselylomakkeen väittämiin vastaaminen tapahtui seitsemänportaista Likertin-asteikolla, koska sen avulla pyrittiin saamaan muutos herkemmin näkyville. Asteikon ääripäiden ”täysin eri mieltä” ja ”täysin samaa mieltä” kanssa tuli olla tulosten raportointi vaiheessa tarkkana. Esimerkiksi ”täysin samaa mieltä” oli arvoltaan negatiivinen, kun väittämä oli ”minulla on ahdistuneisuutta” ja positiivinen, kun väittämä oli ”olen tyytyväinen lihasvoimaani”. Analysointivaiheessa useamman eri havaintomatriisin käsittely ja niiden yhdistäminen Excel-taulukkolaskentaohjelmassa vaati tarkkuutta ja huolellisuutta, jotta tuloksen luotettavuus säilyi.

Tutkimustuloksia on tarkasteltu yksiulotteisesti ja tulokset on kuvattu yhden muuttujan ominaisuuksilla (Heikkiä 2014, s.174). Alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksena oli käyttää ristiintaulukointia ja tutkia kahden muuttujan välisiä riippuvuuksia. Ristiintaulukointi suositeltiin opinnäytetyön ohjausseminaarissa jättää tekemättä toisen kyselyn ja kyselyn kaikille vastausten vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Kolmen aineiston analysointi osoittautui haastavaksi, jonka vuoksi tilastolliset testaukset ja asiantuntemusta vaativia analysointitehtäviä ei toteutettu. Ristiintaulukoinnin sijaan pieni aineisto antoi mahdollisuuden tarkistaa, oliko esimerkiksi vastaajan iällä vaikutusta työllistymisen haluun. Tällä valinnalla pyrittiin varmistamaan, että tutkimustulokset ovat luotettavia.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 52 vankia. Näin jälkikäteen ajateltuna tutkimuskysymyksiin olisi saatu vastaus myös yhdellä kyselytutkimuksella. Tällöin tutkimusasetelma olisi ollut retrospektiivinen eli arviointi olisi tehty jälkikäteen (Metsämuuronen, 2008, s.49). Yhden kyselyn teettäminen olisi ollut työnjohtajille vaivattomampi ja opinnäytetyön tekijälle aineiston analysointi olisi ollut selkeämpää. Aineiston analysointi olisi hyvin pitkälti voitu tehdä Webropolissa, jossa on kattavat analysointityökalut.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työtoiminnan tavoitteena on edistää vangin osallisuutta, työ- ja toimintakykyä sekä tukea työllistymistä tarjoamalla mielekkäitä työtehtäviä, harjaannuttaa työelämätaitoja ja tukemalla ura- ja koulutuspolkuja (Rikosseuraamuslaitos 2017, s.4). Hyvä terveys ja toimintakyky luo perustan työkyvylle (Ilmarinen & Vainio, 2012, s.5). Erik Allardtin hyvinvoinnin teorian mukaan hyvinvointiin vaikuttavat tekijät muodostuvat yksilölähtöisistä tekijöistä sekä yksilön ja yhteisön, ja yksilön ja luonnon välisistä tekijöistä. (THL, 2022-a.) Voidaankin todeta, että Allardtin hyvinvointiteorian mukaan molemmat tutkimuskysymykset liittyvät oleellisesti ihmisen hyvinvointiin.

Työtoiminnan yhtenä tavoitteena on osallisuuden edistäminen, mitä tutkimuskysymyksissä ja kyselylomakkeessa ei huomioitu. Työtoiminnan voidaan kutienkin katsoa edistävän vangin osallisuuden kokemusta. Työtoiminta tapahtuu työelämässä vankilan ulkopuolella. Työssäkäynti itsessään jo vahvistaa ihmisen osallisuuden kokemusta (THL 2023, s.32) ja tukee hänen osallisuuttansa yhteiskuntaan. Työ on myös tärkeä osa ihmisen identiteettiä ja hyvinvointia. Työelämäosallisuutta voidaan edistää vahvistamalla työllistymisvalmiuksia, tukea työllistymistä, työhön paluuta ja työssä jatkamista. (THL 2024.) Myös luonto ja luontoympäristössä oleminen sekä työskentely vahvistavat ihmisen osallisuuden kokemusta lisäämällä yhteyden tunnetta muihin olentoihin ja ympäristöön. Luonnon osallisuuden kokemusta vahvistavaa vaikutusta hyödynnetään luontolähtöisissä toimintamalleissa, kuten Green Care-toiminnoissa. (THL 2023, s.163–164.)

9.1 Työtoiminnan vaikutus hyvinvointiin ja terveyteen

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli miten työtoiminta vaikuttaa vangin kokemaan hyvinvointiin ja terveyteen? Tulosten perusteella voidaan todeta, että työtoiminnalla on positiivinen vaikutus vangin kokemaan hyvinvointiin ja terveyteen. Erik Allardtin (1976) mukaan ihmisen ja luonnon välinen suhde vaikuttaa elämänlaatuun lisäten hyvinvointia ja onnellisuutta (Allardt, 1976, s.32–33). Kaikki vastaajat pitivät luonnossa työskentelystä ja noin 70 prosentilla oli herännyt kiinnostus luonnossa liikkumista kohtaan, ja he aikoivat tulevaisuudessakin liikkua luonnossa enemmän. Tämä kertoo siitä, että vastaajien luontosuhde oli vahva ja näin ollen luonto omalta osaltaan vaikuttaa hyvinvointia vahvistavana tekijänä.

Alkukyselyssä vastanneista (n=33) vangeista noin kolmannes koki masentuneisuutta ja ahdistuneisuutta sekä reilu kolmannes koki nukkumisen tai nukahtamisen häiriöitä. Näitä samoja oireita vangit raportoivat Vankien terveys ja hyvinvointi 2023, Wattu IV -tutkimuksessa (Rautanen, ym., 2023, 38). Tutkimuksen toisessa osassa 12 vastaajaa arvioi työtoiminnan vaikutusta koettuun terveyteen. Vastausten perusteella työtoiminnalla koettiin olevan positiivinen vaikutus edellä mainittuihin oireisiin. Kahdestatoista vastaajasta puolet koki ahdistuneisuuden ja masentuneisuuden vähentyneen ja keskittymiskyvyn parantuneen. Lisäksi noin puolet koki nukkuvansa paremmin. Aikaisempien tutkimusten mukaan luonnossa liikkuminen auttaa palautumaan ja vähentää stressiä (James, ym., 2015; Smiley, ym., 2020.; Haveri & Simkin, 2023.) Luonnossa liikkumisen on todettu myöskin vaikuttavan positiivisesti unen laatuun ja nukkumiseen (Paasanen, ym., 2014; Smiley, ym., 2020). Vastaajat kokivat luonnossa työskentelyn vaikuttaneen myös keskittymiseen ja he kokivat olonsa rauhallisemmaksi. Luonnon vaikutusta keskittymiskyvyn paranemiseen on tutkittu lapsilla ja 20 minuutin luonnossa kävely paransi keskittymistä (Haverinen & Simkin, 2023, s.856).

Vastaajat kokivat myös työtoiminnan vaikuttaneen positiivisesti fyysiseen terveyteen, mikä näkyi tyytyväisyytenä lihasvoimaan ja yleisesti liikunnan lisääntymisenä. Työpäivän aikana liikutaan luonnossa ja työtehtävät vaativat fyysistä

toimintakykyä ja hyvää kuntoa. Parhaimmillaan metsänhoidolliset taimikon rai-vaustyöt ja istutustyö vastaavat hyvää peruskuntoharjoittelua (Suomen Metsäkeskus, 2023).

Vankiterveys ja hyvinvointi 2023 tutkimuksessa on esitelty kattava kuvaus Suomalaisien vankien tilanteesta. Vankien työkykyä selvittäessä 62 prosenttia mies- ja 55 prosenttia naisvangeista piti itseään täysin työkykyisenä ja itseään osatyökykyisenä piti miehistä 32 prosenttia ja naisista 41 prosenttia. Edellinen tutkimus tehtiin vuonna 2010 ja tuolloin miehistä 88 prosenttia ja naisista 80 prosenttia piti itseään täysin työkykyisenä. Työkykyä arvioitiin myös tutkimushoitajan toimesta ja hän arvioi, että joka kolmannen vangin alentunut työkyky olisi palautettavissa kuntoutuksen avulla. (Rautanen, ym., 2023, 229, 231,233.) Hyvä työkyky perustuu fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn (Työterveyslaitos, i.a.). Ennen työtoimintaan osallistumasta vankien työkyky kartoitetaan rikosseuraamuslaitoksen toimesta, joten Metsähallituksen työhön osallistuvat vangit on arvioitu olevan lähtökohtaisesti työkykyisiä. Työtoiminnan positiiviset terveysvaikutukset fyysiseen ja psyykkiseen toimintakykyyn lisäävät vangin työkykyä ja luo hyvän pohjan työelämään siirtymiselle rangaistusajan päättymisen jälkeen.

Tulokset työtoiminnan vaikutuksesta hyvinvointiin ja terveyteen eivät olleet yllättäviä. Luonnon vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin on tutkittu paljon, joten odotettavaa oli, että vastauksissa nämä vaikutukset tulevat näkyviin. Vankiterveys ja hyvinvointi 2023 tutkimuksessa todetaan, että vangeilla on muuta väestöä enemmän terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä riskitekijöitä (Rautanen, ym., 2023, 34). Opinnäytetyön tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että vangit hyötyvät metsä- ja luontoympäristöstä tapahtuvasta työtoiminnasta, joka vaikuttaa positiivisesti heidän toimintakykyynsä.

Opinnäytetyön tutkimustulokset ovat saman suuntaisia aikaisempien tutkimusten kanssa, vaikka niitä ei voida täysin verrata keskenään. Esimerkiksi Farrier ym. (2019) mukaan Englannin vankiloissa toteutetun puutarha- ja ympäristötyöhön

keskittyvä ohjelmaan osallistuneet vangit raportoivat ohjelman vaikuttaneen positiivisesti mielenterveyteen ja hyvinvointiin (Farrier, ym. 2019). Samoin Keravan vankilassa toteutettu tutkimus luontoympäristön ja Green Care-toiminnan vaikutuksista antoi samanlaisia tuloksia toiminnan vaikutuksesta mielenterveyteen ja psyykkiseen toimintakykyyn (Rappe, 2015, s.30–32).

9.2 Työtoiminnan kehittäminen

Toisena tutkimuskysymyksenä oli miten Metsähallitus voisi kehittää työtoimintaa suhteessa Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteisiin? Metsähallituksen työtoiminta on itsesään tavoitteet täyttävää. Säännöllinen päivätyö, jossa työtehtävät ovat monipuolisia ja työskentely tapahtuu ryhmässä, vahvistaa vangin työelämätaitoja. Työtoiminnan aikana vangilla on mahdollisuus osallistua ja työtoiminta tukee hänen kouluttautumistansa ja tulevaa työuraa.

Metsähallituksen työnjohtajan rooli on työtoiminnassa hyvin merkityksellinen. Hän on oman alansa ammattilainen, jolta vaaditaan hyviä vuorovaikutustaitoja työskennellessään vankien kanssa. Hän ei ole rikosseuraamus- tai sosiaalihuollon ammattilainen, mutta hänen on hyvä osata huomioida vankien erityisyys. Rikosseuraamuslaitoksen työskentelyn peruspilarina on ihmisarvon kunnioittaminen sekä inhimillinen ja kunnioittava vuorovaikutus (Puolakka, 2020). Desistanssiteorian mukaan kunnioittava kohtaaminen voi edistää rikoksesta luopumista. Työnjohtaja voi vuorovaikutuksen kautta vahvistaa vangin ei-rikollista identiteettiä. (Järveläinen & Rantanen, 2019.) Rikollisesta toiminnasta irrottautumisen prosessi on yksilöllinen ja emme tiedä missä vaiheessa kukin työtoimintaan osallistuva vanki on. Ne vangit, jotka olivat aloittaneet opiskelun ovat jo jollain tavalla alkaneet rakentamaan elämäänsä uudella tavalla. Heidän voidaan katsota olevan sekundaaridesistanssin vaiheessa, jolloin heidän identiteettinsä on rakentamassa uudelleen. Kohtelemalla vankeja työntekijänä vahvistetaan työntekijä identiteettiä, jolloin rikollinen identiteetti jää taka-alalle.

Työtoiminnan alussa vastaajat olivat motivoituneita, he halusivat tehdä fyysistä työtä ja liikkua luonnossa. Motivaatio näkyi myös korkeina odotuksina työtoimintaa kohtaan. Motivaation lisäksi odotukset voivat kertoa vastaajan asettamista työtoiminnan tavoitteista. Tavoitteet saattavat olla työtoiminnan aikaisia, kuten tiettyjen työtehtävien oppiminen tai työtoiminnan jälkeisiä, kuten haluna työllistyä tulevaisuudessa vastaaviin tehtäviin. Sinokin (2016) mukaan motivaatio toimii ihmistä toimintaan aktivoivana tekijänä, toimien lähteenä psyykkiselle vireydelle, aktiivisuudelle ja ahkeruudelle silloin kun ihminen pyrkii saavuttamaan tavoitteensa. Motivoituminen ja kyky kiinnostua ilmentävät osaltaan myös hyvinvointia. (Sinokki, 2016.) Motivaatio ja halu saavuttaa tavoitteita vahvistaa ihmistä aktiivisena toimijana (doing) auttaen häntä hallitsemaan ja ohjaamaan omaa elämää ja tekemään valitsemiaan asioita (Martela, 2002, s.569). Työelämässä motivoitunut työntekijä on ahkera ja tehokas (Sinokki, 2016).

Kyselyn perusteella selkeitä motivaatiotekijöitä olivat opiskelu, työn aloittaminen tai työllistyminen. Selvittämällä yksilölliset tavoitteet ja motivaatiotekijät odotusten taustalla voidaan paremmin tukea vankeja kohti omia tavoitteita ja ylläpitää työmotivaatiota. Vangit tulevat hyvin erilaista taustoista ja kokemus työelämästä vaihtelee. Tämän vuoksi on hyvä ymmärtää, että yhdellä vangilla tavoitteena voi olla ylipäättensä se, että hän herää aamulla ja osallistuu työtoimintaan, kun taas toisella tavoitteena on vapauduttuaan aloittaa työt metsänhoitoalan ammattialisena. Yksilöllisten tavoitteiden selvittäminen auttaa työnjohtajaa huomioimaan jokaisen vangin yksilöllisesti ja tukemaan heitä työhön ja opiskeluun liittyvissä tavoitteissa, jota 94 prosenttia vastaajista toivoi.

Koska tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, niin osallistujat saattoivat olla lähtökohtaisesti motivoituneimpia kuin ne, jotka eivät tutkimukseen osallistuneet. Vangit eivät ole omasta vapaasta tahdosta työtoiminnassa, vaan he ovat suorittamassa vankeusrangaistusta. Työntekijän motivaation syntyminen tai motivaation ylläpito voi olla tässä tapauksessa haastavaa. Ymmärrys työn merkityksellisyydestä lisää työntekijän motivaatiota, sitoutumista ja hyvinvointia (Martela & Pessi, 2018). Työn merkityksellisyyden kokemuksen kautta voidaan pyrkiä

vaikuttamaan myös vangin motivaatioon olla työssä. Metsähallituksen vankityöryhmät tekevät yhteiskunnallisesti hyvin merkittävää työtä. Työ on luonnonsuojelun ja yhteiskunnan kannalta merkityksellistä. Esimerkiksi vuonna 2023 noin 1,5 miljoona suomalaista nautti työryhmien kunnostamista luontoalueista. Martela ja Pessi kiteyttävät työn merkityksellisyyden ja arvokkuuden syntyvän ihmisen mahdollisuudesta toteuttaa itseään ja tehdä työnsä kautta jotain hyvää (Martela, 2018).

10 POHDINTA

Opinnäytetyön loppupohdintaa kirjoittaessa tunnen suurta kiitollisuutta mahdollisuudesta heittäytyä itselleni osin vieraan, mutta hyvin mielenkiintoisen aiheen pariin. Olen sosionomin koulutuksen lisäksi myös fysioterapeutti, joten tämä tutkimusaihe sopi minulle erittäin hyvin. Koulutusohjelmani vaikuttava asiakas- ja palveluohjaus sosiaali- ja terveysalalla opintojen ytimessä ovat olleet monia sosiaali- ja terveyspalveluita tarvitsevat asiakkaat. Tällainen monialainen aihe on haastanut astumaan ulos sosiaalialan ”laatikosta” ja katsomaan asioita laajemmasta perspektiivistä. Tämä opinnäytetyöprosessi kutoi yhteen jo opitun ja osoitti miten moniulotteisesti ja laaja-alaisesti meidän sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tulisi tarkastella asiakkaidemme elämäntilanteita. Opinnäytetyöprosessi on auttanut minua ymmärtämään entistä laajemmin niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin ja miten monet tekijät vaikuttavat ihmiseen toimijana tukien hänen osallisuuttaan omaan elämään, yhteisöön ja yhteiskuntaan. Koko opinnäytetyön tuloksen voisi kiteyttää seuraavasti: työtoiminta lisää vangin kokemaa hyvinvointia ja työtoiminnan kautta hänellä on mahdollisuus tehdä yhteiskunnallisesti merkityksellistä työtä, joka vaikuttaa muun väestön hyvinvointiin ja terveyteen.

Työtoiminnan vaikutukset ulottuvat myös talouteen. Olisi mielenkiintoista tietää minkälainen taloudellinen hyöty saavutetaan niiden 1,5 miljoonan kävijän kohdalla, jotka ovat saaneet nauttia vankityöryhmien kunnostamista luontoalueista tai miten suuri taloudellinen hyöty on sillä, että työtoiminnalla onnistutaan tukemaan vankia rikoksettomaan elämään. Metsähallitus laskee paikallistakoudellisia vaikutuksia kävijämäärän lisäksi. Esimerkiksi Sipoonkorven ja Nuuksion kansallispuistojen retkeilypaikat taukopaikkoineen ovat vankityöryhmien kunnostamia ja rakentamia. Vuonna 2023 Siipoonkorvessa oli 172 500 kävijää ja Nuuksiossa 274 400 kävijää. Sipoonkorpeen on rakennettu uusia retkeilypalveluita, joka näkyy kävijämäärän 28 prosentin lisääntymisenä edellisvuoteen nähden. Paikallistaloudelliset vaikutukset olivat Nuuksiossa 7,2 miljoona euroa ja Sipoonkorvessa

1,3 miljoonaa euroa. Paikallistaloudellisiin vaikutuksiin vaikuttavat kävijämäärät ja vierailijoiden käyttämät palvelut. (Metsähallitus, 2024-d)

Se missä toiset laskevat taloudellisia hyötyjä, niin toiset tällaisessa vaikeassa yhteiskunnallisessa tilanteessa taloudellisia säästöjä. Kuukausi ennen opinnäytetyön valmistumista sain tiedon, että nykyisen hallituksen tuottavuusohjelma on leikkaamassa merkittävästi avolaitosrahaa. Metsähallitus ja Rikosseuraamuslaitos ovat joutuneet vaikean tilanteen eteen, joka on 20 vuoden hyvän yhteistyön jälkeen vaarantumassa rahoituksen puutteeseen. Oikeusministeriö on ehdottanut, että vuosille 2025–2028 avolaitosrahasta leikattaisiin huomattava 4,7 miljoonan euron osuus, josta 1,7 miljoona on käytetty vangeille maksettavaan palkkaan ja loput 3 miljoonaa Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyökumppaneiden menoihin (Siirtomaa, 2024). Tämä tarkoittaa sitä, että Metsähallitus joutuu supistamaan huomattavasti huollettavien retkikohteiden määrää ja ainakin 1,5 miljoonaa retkeilijää joutuu varautumaan luotopalveluiden merkittävään huononemiseen. Avolaitostyöllä on pitkät perinteet, mutta lainsäädännössä tätä toimintamuotoa ei ole erikseen huomioitu, vaan se sisältyy vankilassa tapahtuvaan toimintaan (Hartoneva, ym. 2023). Mahtaako tämä olla syy mikä on antanut tilaisuuden leikata juuri tästä työmuodosta?

Säästöjen kohdistuminen yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa oleviin on aina huono asia. Vangit ovat yksi ryhmä kaikkein huono-osaisimmista ihmisryhmistä elintason, elämänlaadun ja elämäntapojensa osalta toteavat Kainulainen ja Saari (2021, s.8) toimittamansa kirjan *Suomalainen vanki* alkusanoissa. Kirja on koostettu vuosina 2018 ja 2019 toteutetun VASORA, *Vankila – sosiaalisen yhteisön rakenne* -tutkimus pohjalta. Syksyllä 2023 julkaistiin puolestaan vankien terveys ja hyvinvointi 2023, *Wattu IV -vankiväestötutkimus*. Vankien huono-osaisuutta korostaa heidän vaikeutensa integroitua yhteiskuntaan ja työelämään vapauduttuaan. Nämä tutkimukset antavat mielestäni syyn sille, miksi rangaistusaikea kannattaa hyödyntää ja panostaa vankien kuntoutumiseen. Meillä on paljon tutkimustietoa ylisukupolvisuudesta ja tätä kautta pitäisi olla ymmärrystä sille, että huono-osaisuus, päihde- ja mielenterveysongelmat ovat niin sanotusti vaarassa

periytyä seuraavalla sukupolvelle. Tämän vuoksi etenkin meidän sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten on tärkeää ymmärtää asiakkaittemme taustoja sekä asioiden syy-seuraussuhteita laajemmin.

Opinnäytetyö on jo tekovaiheessa herättänyt kiinnostusta ja jatkotutkimuksia aiheen ympärille on tulossa. Erityisen kiinnostavaksi on osoittanut luonnon vaikutus vangin kokemaan hyvinvointiin. Erilaisia green care-toimintoja vankilassa on tutkittu, joista ehkä merkittävin on Juuret vapautteen -projekti, mutta varsinaisen luontoympäristön vaikutuksia ei ole tietääkseni samalla tavalla aikaisemmin tutkittu.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää miten Metsähallituksen työtoiminta vaikuttaa vangin osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemukseen ja vahvistaako tämän kaltainen työtoiminta vangin kokemusta itsestään toimijana. Osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemus liittyy myös vahvasti luontoon ja luontosuhteeseen. Tässä opinnäytetyössä aihetta raapaistiin pintapuolisesti, joten sen tarkempi tutkiminen antaisi varmasti hyvää tietoa aiheesta ja uutta näkökulmaa työtoiminnan vaikuttavuudesta.

Luonnon vaikutukset ihmisen hyvinvointiin ovat moninaiset. Vankiväestön kohdalla olisi erityisen kiinnostavaa tutkia tarkemmin, miten vangit, joilla on ADHD tai neurokirjon piirteitä hyötyvät tämän kaltaisesta työtoiminnasta. Wattu IV vankien terveys ja hyvinvointi tutkimuksen mukaan lähes joka toisella tutkimukseen osallistuvalla vangilla oli diagnostisen haastattelun perusteella tunnistettavissa ADHD:n kaltainen oirekuva. Henkilöillä, joilla on ADHD:n ja autisminkirjoon liittyviä piirteitä on heikommat mahdollisuudet selviytyä rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Vankeusaikana on mahdollisuus tehdä diagnostisia tutkimuksia, jonka jälkeen tukea voidaan paremmin kohdistaa. (Mikkola, Rautanen, 2023, 50, 52.) Opinnäytetyön kyselylomakkeen kysymykset olivat hyvin yleisellä tasolla, ja ne eivät antaneet mahdollisuutta syvällisempään tulosten analysointiin ja tulkintaan. Luonnon vaikutusta hyvinvointiin on tutkittu paljon, mutta luonnon vaikutusta aikuisten ADHD-oireisiin ja keskittymiseen ei ole juurikaan tutkittu. Wattu IV

tutkimukseen viitaten jatkotutkimuksena voisi tutkia miten luonnossa tapahtuva työtoiminta tukee ADHD oirekuvan omaavan vangin hyvinvointia ja terveyttä.

LÄHTEET

- Allardt, E. (1976). *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. WSOY, Helsinki.
- Allardt, E. (1993). *Having, Loving, Being: An Alternative to the Swedish Model of Welfare Research*. Teoksessa Nussbaum, M. & Sen, A. (toim.) *The Quality of Life*. Saatavilla 2.4.2024: <https://academic.oup.com/book/9949/chapter/157298031>
- Farrier, A., Baybutt, M. & Dooris, M. (2019). *Mental health and wellbeing benefits from a prisons horticultural programme*. *International Journal of Prisoner Health*; Bingley Vol. 15, Iss. 1, (2019): 91-104. DOI:10.1108/IJPH-11-2017-0055. Saatavilla 20.4.2024: <https://www.proquest.com/socialsciencepremiu/docview/2187375924/6D8BB723BCA34173PQ/1?accountid=27043&sourcetype=Scholarly%20Journals#center>
- Hartoneva, A., Martikainen, J., Pajuoja, P. & Vartia, M. (2023). *Uudistettu rikosseuraamuslaitos. Oikeudellinen käsikirja*. Tietosanoma 2023.
- Hattig, M., Mitchell, R., de Vries, S. & Frumkin, H. (2014). *Nature and Health*. *Annu Rev Public Health*. 2014; 35:207–28. Saatavilla 4.4.2024: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24387090/>
- Haveri, H. & Simkin, J. (2023) *Luontoympäristöjen mahdollisuudet terveyden edistämässä*. Lääketieteellinen aikakauskirja *Duodecim* 2023;139(10):851–9. Saatavilla 4.4.2024: <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2023/10/duo17697?keyword=>
- Heikkilä, T. (2014) *Tilastollinen tutkimus*. Edita Publishing Oy
- Helne, T. & Hirvilampi, T. (2021). *Puristuksissa? Nuoret ja kestävä hyvinvoinnin ehdot*. Kelan tutkimus, Helsinki 2021. Saatavilla 2.4.2024 <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/d060b316-694a-4261-81d4-c8a227b4ab2c/content>
- Ilmarinen, J. & Vainio, V. (2012). *Työhyvinvointia kaikille sukupolville*. Työturvallisuuskeskus TTK, elintarvikealojen työalatoimikunta. Saatavilla

- 20.4.2024: <https://www.selry.fi/wp-content/uploads/2021/05/tyohyvinvointia-kaikille-sukupolville.pdf>
- James, P., Banay, R., F., Hart, J., E. & Laden, F. (2015). *A Review of the Health Benefits of Greenness*. *Curr Epidemiol Rep*. 2015 Jun;2(2):131–142. doi: 10.1007/s40471-015-0042-7. Saatavilla 18.4.2024: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/pmid/26185745/>
- Järveläinen, E. & Rantanen, T. (2019). *Social interaction between employee and offender in supervised probationary freedom in Finland*. *Nordic Journal of Criminology*. Vol.20, Iss.2. pp157-175. 3 July 2019.
- Kainulainen, S. (2019) *3X10D-elämäntilannemittarin kehitystyö 2015–2019*. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Puheenvuoro 28. Saatavilla 21.4.2023: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/268112/DIAK_Puheenvuoro_28_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Kainulainen, S & Saari, J. (2021). *Suomalainen vanki. Arjen rakenteet ja elämänlaatu vankilassa*. Vastapaino, 2021.
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202.
- Keckman-Koivuniemi, H. (2010) Aineistotyytit. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokanto. Saatavilla 9.1.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/aineistotyytit/aineistotyytit/>
- Kuula, A. (2006). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino.
- L 767/2005 Vankeuslaki 23.9.2005/767. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767#O3L8>
- L 953/2019 Laki rikosseuraamuslaitoksesta 27.11.2009/953 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090953>
- Martela, F. (2022). *Hyvinvoinnin mittaus edellyttää hyvinvoinnin teoriaa. Erik Alldardin hyvinvoinnin ulottuvuudet päivitettyinä nykyaikaan*. *Yhteiskuntapolitiikka* 87 (2022): 5–6. Saatavilla 25.3.2023.

- https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145551/YP2205-6_Martela.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Martela, F.& Ahokas, J. (2021). *Kyllä kansa tietää. Suomi tarvitsee koetun hyvinvoinnin mittarin*. Eva analyysi No 98; 14.9.2021. Saatavilla 20.4.2024: <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2021/09/eva-analyysi-no-98.pdf>
- Martela, F.& Pessi, A.B. (2018). *Significant Work Is About Self-Realization and Broader Purpose: Defining the Key Dimension of Meaningful*. *Frontiers in Psychology*, Vol.9. 26.March 2018 Saatavilla 13.5.2024:<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00363>
- Martela, F. (2018). *Merkityksellisen työn kolme elementtiä*. [Merkityksellisen työn kolme elementtiä - Filosofian Akatemia Oy](#)
- Metsähallitus. (i.a.-a). *Käyntimääriä suojelu- ja retkeilyalueilla sekä palvelupisteissä*. Saatavilla 15.5.2024: [Käyntimääriä suojelu- ja retkeilyalueilla sekä palvelupisteissä | Metsähallitus \(metsa.fi\)](#)
- Metsähallitus. (i.a.-b). *Hallinto ja johtaminen*. Saatavilla 15.5.2024. [Hallinto ja johtaminen | Metsähallitus \(metsa.fi\)](#)
- Metsähallitus. (i.a.-c). *Luontopalvelut – elinvoimaa luonnolle ja ihmisille*. Saatavilla 25.1.2023. <https://www.metsa.fi/metsahallitus/nain-toimimme/vastuualueet/luontopalvelut/>
- Metsähallitus. (2024-d). *Sipoonkorvesta reipashenkinen kilpailija Nuuksiolle-kansallispuistojen käyntimäärät kirivät kohti puolta miljoonaa*. Luontoon.fi, uutiset 26.1.2024. Saatavilla 15.5.2024: [Sipoonkorvesta reipashenkinen kilpailija Nuuksiolle – kansallispuistojen käyntimäärät kirivät kohti puolta miljoonaa - Luontoon.fi](#)
- Metsämuuronen, J. (2008). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Gummerus Kirjapaino Oy. (4.painos)
- Mikkola, K.& Rautanen, M. (2023). ADHD ja neurokirjon piirteet. Teoksessa Rautanen, M., Harald, K., Tyni, S. (2023) *Vankien terveys ja hyvinvointi 2023, Wattu IV -vankiväestötutkimus*. Raportti 007/2023. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla 2.4.2024: <https://www.julkari.fi/handle/10024/147958>

- Paasanen, T., Tyrväinen, L. & Korpela, K. (2014). *The Relationship between Perceived Health and Physical Activity Indoors, Outdoors in built environments, and Outdoors in Nature*. *Applied Psychology, Health and Well-Being*. 2014 Nov;6(3):324–346. Saatavilla 4.4.2024: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4233975/>
- Puolakka, P. (2020) Rikosseuraamusasiakkaiden palveluiden tarpeet. Rikosseuraamuslaitos. Saatavilla 18.2.2024. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/hankkeet/kumppanuusseminaari/6578y7kEh/Rise_asiakkaiden_palveluiden_tarpeet-Puolakka.pdf
- Rappe, E. (2015). *Luontoympäristö ja green care -toiminta vankilassa*. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 1/2015. Saatavilla 20.4.2024: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-monisteetjaraportit/Y0r36aiwp/2015-01_Rappe_Luontoymparisto_ja_green_care_toiminta_vankilassa.pdf
- Rautanen, M., Harald, K. & Tyni, S. (2023) *Vankien terveys ja hyvinvointi 2023, Wattu IV -vankiväestötutkimus*. Raportti 007/2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla 2.4.2024: <https://www.julkari.fi/handle/10024/147958>
- Rautanen, M., Vaara, M. & Mikkola, M. (2023). Työkyky ja työllistymisen esteet. Teoksessa Rautanen, M., Harald, K. & Tyni, S. (2023) *Vankien terveys ja hyvinvointi 2023, Wattu IV -vankiväestötutkimus*. Raportti 007/2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla 2.4.2024: <https://www.julkari.fi/handle/10024/147958>
- Rikosseuraamuslaitos. (2013) *Työtoiminnan linjaukset vuosille 2013–2020*. Saatavilla 6.3.2023. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/Yw90rx517/Tyotoiminnan_linjaukset_2013-2020_PIENI.pdf
- Rikosseuraamuslaitos. (2017) *Ammatillinen koulutus ja työelämätaidot*. Työtoiminnan kehityssuunnat vuosille 2018–2020. Saatavilla 9.4.2023: <https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut->

[muut/N2SOrSVWL/Ammatillinen_koulutus_ja_tyoelamatai-dot_2018_-_2020.pdf](#)

Rikosseuraamuslaitos. (2021). *Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2021*. Verkkojulkaisu. Saatavilla 13.5.2024: [Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2021](#)

Rikosseuraamuslaitos. (2022-a). *Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2022*. Verkkojulkaisu. Saatavilla 18.4.2024: https://www.rikosseuraamus.fi/material/sites/rise_ja_rskk_yhteiset/dokumentit/p8tplqmq0/RISE_Tilastollinen_vuosikirja_2022_FI.pdf

Rikosseuraamuslaitos. (2022-b) *Vangin sijoittaminen tai siirtäminen avolaitokseen ja avolaitoksesta suljettuun vankilaan (3/004/2022)*. Saatavilla 2.4.2024: <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/saannokset/maarayksetjaohjeet/vanginsijoittaminenentaisiirtaminenavolaitokseenjaavolaitoksestasuljettuunvankilaan30042022.html>

Rikosseuraamuslaitos. (2022-c) *Tutkimusluvut tieteellisiin tutkimuksiin ja hankkeisiin* <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/tilastot/tutkimusluvut.html#>

Salonen, K. (2020). *Kokonaisvaltainen luontokokemus*. Tampereen yliopiston väitöskirja 253. Saatavilla 4.4.2024: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/121602/978-952-03-1563-4.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Siirtomaa, R. (12.4.2024). Avovankien työnteko saattaa loppua hallituksen säästöjen vuoksi- vankilanjohtaja pelkää turvallisuuden puolesta. *Yle.fi*. [Avovankien työnteko saattaa loppua hallituksen säästöjen vuoksi – vankilanjohtaja pelkää turvallisuuden puolesta | Kotimaa | Yle](#)

Simpura, J. & Uusitalo, H. (2011) Hyvinvointi ja sosiaalinen kehitys. Teoksessa Saari, J. (toim.) *Hyvinvointi Suomalaisen yhteiskunnan perusta*. Gaudeamus Oy

Sinokki, M. (2016) *Työmotivaatio: innostusta, laatua ja tuottavuutta*. Helsinki: Tietosanoma 2016.

- Smiley, A., Ramos, W., Elliott, L. & Wolter, S. (2020). *Comparing the Trail Users with Trail Non-Users on Physical Activity, Sleep, Mood and Well-Being Index*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 27 August 2020. Saatavilla 4.4.2024: <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/17/6225>
- Suomen Metsäkeskus. (2023). *Raivaa itsesi kuntoon -hanke*. 15.12.2023. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=RxZTuK6rVG8>
- Taanila, A. (2019) *Määrällisen datan kerääminen*. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. <http://myy.haaga-helia.fi/~taaak/t/suunnittelu.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2022-a). Hyvinvointi. Hyvinvointi- ja terveyserot. Saatavilla 9.4.2023: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2022) Hyvinvoinnin mittaaminen. Hyvinvointi- ja terveyserot. Saatavilla 9.4.2023: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/hyvinvoinnin-mittaminen>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2023-a). *Mitä toimintakyky on?* Toimintakyky. Saatavilla 4.4.2024: <https://thl.fi/aiheet/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2023-b). *Osallisuuden edistäjän opas*. Ohjaus 10/2023. Saatavilla 5.4.2024: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-088-0>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2024). *Työelämäosallisuus*. Osallisuuden edistäminen. Saatavilla 5.4.2024: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) *Ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Saatavilla 2.4.2024: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023) *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Saatavilla 2.4.2024: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Tyni, S. (2015). *Vankeinhoidon vaikuttavuus. Onko kuntoutukselle tilastollisia perusteita?* Akateeminen väitöskirja. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2015. Saatavilla 16.4.2024: https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/11CTvAnMd/RISE_1_2015_Vankeinhoidon_vaikuttavuus_-_Onko_kuntoutukselle_tilastollisia_perusteita_Sasu_Tyni_vaitoskirja_net.pdf
- Tyni, S. & Blomster, P. (2012). *Vähentävätkö vankitoiminnot uusintarikollisuutta?* Osatutkimus IV. Yhteiskuntapolitiikka 77 (2012):6. Saatavilla 16.4.2024: <https://www.julkari.fi/handle/10024/101725>
- Tyrväinen, L., Korpela, K. & Ojala, A. (2014) Luonnon virkistyskäytön terveys- ja hyvinvointihyödyt. Teoksessa L. Tyrväinen M. Kurttila, T. Sievänen & S. Tuulentie (toim.) *Hyvinvointia metsästä*. Suomalainen kirjallisuuden seura.
- Tyrväinen, L., Lanki, T., Sipilä, R. & Komulainen, J. (2018) Mitä tiedetään metsän terveyshyödyistä? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2018; 134(13):1397–1403. Saatavilla 27.3.2023 <https://www.duodecimlehti.fi/duo14421#s2>
- Työterveyslaitos. (i.a.). Työkyky. Saatavilla 4.4.2024: <https://www.ttl.fi/teemat/tyoohyvinvointi-ja-tyokyky/tyokyky>
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. (2020) Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.
- Tønseth, C., & Bergsland, R. (2019). *Prison education in Norway – The importance for work and life after release*. Saatavilla 27.3.2023 [Full article: Prison education in Norway – The importance for work and life after release \(tandfonline.com\)](https://www.tandfonline.com)
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. Jyväskylä: PS-kustannus, 2021.

- Villman, E. (2022). *Nykyiset teoriat eivät pysty selittämään irtautumisprosessin moninaisuutta*. Haaste-lehti 24.11.2022. <https://rikosentorjunta.fi/-/haaste-4-22-nykyiset-teoriat-eivat-pysty-selittamaan-irtautumisprosessin-moninaisuutta>
- Vuori, J. (2021.) Aineiston tuottaminen. Teoksessa Vuori, J. *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoar- kisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavilla 11.2.2024
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/aineiston-tuottaminen/>
- Weaver, B. (2019). *Understanding desistance: a critical review of theories of de- sistance*. *Psychology Crime & Law* 2019-07, Vol.25 (6), p.641-658.

LIITE 1. Kyselylomake 1

Metsähallituksen työtoiminnan aloittaminen

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää miten Metsähallituksen työtoimintaa voisi kehittää ja miten työtoiminta vaikuttaa koettuun hyvinvointiin. Kysely tullaan toteuttamaan kahdessa osassa, heti työtoiminnan alettua ja noin 2-3 kuukautta työtoiminnan alkamisen jälkeen.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaaminen tapahtuu anonyyminä. Tutkimus toteutetaan opinnäytetyönä Metsähallituksen toimeksiannosta. Opinnäytetyön tekijä suorittaa ylemmän ammattikorkeakoulun tutkintoa Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Rikosseuraamuslaitos on myöntänyt tutkimusluvan.

1. Minkä ikäinen olet?

2. Valitse seuraavista korkein koulutus jonka olet suorittanut

- peruskoulu
- peruskoulu jäänyt kesken
- ammatillinen koulutus
- ammatillinen koulutus jäänyt kesken
- lukio
- lukio jäänyt kesken
- alempi korkeakoulututkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- jokin muu koulutus, mikä?

Lue väittämä. Arvioi sen jälkeen jokaiselta riviltä arvioitava asia ja rastita mielestäsi sopivin numero (1-7).

Yksi (1) tarkoittaa, että olet täysin eri mieltä ja seitsemän (7) olet täysin samaa mieltä. Numeron neljä (4) kohdalla et täysin eri mieltä, etkä täysin samaa mieltä.

7. Vastaa seuraaviin väittämiin.

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
Liikun säännöllisesti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen lihasvoimaani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen terveydentilaani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minulla on usein kipuja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hengästyn helposti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen usein alakuloisuutta/masentuneisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on nukahtamis- ja/tai nukkumisvaikeuksia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on keskittymisvaikeuksia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen usein hermostunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on ahdistuneisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Valitsin Metsähallituksen työtoiminnan, koska...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
olen kuullut hyvää Metsähallituksen työtoiminnasta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan vaihtelua rangaistusajan arkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pidän metsässä ja luonnossa liikkumisesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
haluan tehdä fyysistä ja liikkuvaa työtä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan enemmän toimintarahaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opiskelen ja työtoiminta liittyy opintoihini.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jokin muu syy, mikä?

9. Odotan, että Metsähallituksen työtoiminnan aikana...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
opin noudattamaan säännöllistä työaika.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan kokemusta työn tekemisestä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan kokemusta työyhteisössä ja ryhmässä työskentelystä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opin luonnonsuojelualueiden hoidosta ja käytöstä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan tietoa erilaisista työtehtäviin liittyvistä opiskelumahdollisuuksista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voin aloitan opiskelun ja suorittaa opintoja työtoiminnan aikana.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa muista odotuksistasi.

10. Odotan, että Metsähallituksen työtoiminnan aikana...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
saan hyvän perehdytyksen työtehtäviin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan työskennellä monipuolisesti eri tehtävissä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
minulle annetaan vastuuta työtehtävissä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opin käyttämään turvallisesti erilaisia työvälineitä (käsityökalut, moottori- ja raivaussaha, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opin käyttämään turvallisesti erilaisia työkoneita (maastomönkijä, moottorikelkka, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opin rakentamiseen liittyviä taitoja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opin tekemään työtoimintaan liittyviä huoltotöitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opin tekemään luonnonhoitotöitä, kuten raivauksia ja vieraslajien torjuntaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko sinulla muita odotuksia työtoiminnasta?

11. Odotan, että Metsähallituksen työnjohto...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
ottaa huomioon jokaisen työntekijän yksilönä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on tasapuolinen ja reilu kaikkia kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kohtelee minua työntekijänä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
luo hyvän työilmapiirin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tukee minua työhön ja/tai opiskeluun liittyvissä tavoitteissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mitä muita odotuksia sinulla on työnjohtajaa kohtaan?

12. Odotan, että työtoiminnan jälkeen...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
voin aloittaa opiskelun metsä- tai rakennusalalla.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
voisin vapauduttuani työllistyä vastaaviin tehtäviin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
oma haluni työllistyä on vahvistunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
elämäni jatkuu ennellaan - minulla ei siis ole suurempia odotuksia työtoiminnan vaikutuksesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko sinulla muita odotuksia työtoiminnan jälkeen?

13. Tee vielä ohjeiden mukaisesti vastaajan koodi.

Koodin avulla pystytään yhdistämään tämän ja tulevan kyselyn vastaukset. Näitä tietoja ei käytetä vastaajien tunnistamiseen, eikä tietoja luvuteta eteenpäin.

Koodiin tulee neljä kirjainta tai numeroa. Halutessasi voit antaa myös keksityt vastaukset, mutta on ehdottoman tärkeää, että vastauksesi on sama tässä ja 2kk kuluttua tulevassa kyselyssä.

Mikä on etunimesi kolmas kirjain (esim. R, jos nimesi on MARKO)

Mikä on äiti etunimen toinen kirjain. (esim. A, jos äitisi nimi on MAIJA)

Mikä on syntymäpäiväsi numeroina ILMAN KUUKAUTTA. (esim. 28, jos olet syntynyt elokuun 28. pv)

LIITE 2. Kyselylomake 2.

Metsähallituksen työtoiminnan aikana

Olet työskennellyt jo muutaman kuukauden metsähallituksen työtoiminnassa, joten tämä on kyselytutkimuksen toinen osa.

Lue kysymykset huolellisesti. Muistathan jättää loppuun saman koodin, mitä käytit ensimmäisessä kyselyssä! Ohjeet koodin muodostamiseksi löytyvät kyselystä.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaaminen tapahtuu anonyyminä. Tutkimus toteutetaan opinnäytetyönä Metsähallituksen toimeksiannosta. Opinnäytetyön tekijä suorittaa ylemmän ammattikorkeakoulun tutkintoa Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Rikosseuraamuslaitos on myöntänyt tutkimusluvan.

1. Minkä ikäinen olet?**2. Valitse seuraavista korkein koulutus jonka olet suorittanut**

- peruskoulu
- peruskoulu jäänyt kesken
- ammatillinen koulutus
- ammatillinen koulutus jäänyt kesken
- lukio
- lukio jäänyt kesken
- alempi korkeakoulututkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- jokin muu koulutus, mikä?

3. Opiskeletko tällä hetkellä jossain?

- En
- Kyllä, missä?

4. Kuinka kauan olet työskennellyt Metsähallituksen työtoiminnassa?

7. Metsähallituksen työtoiminnan aikana...

	1. täysin eri mieltä	2.	3	4	5	6	7. täysin samaa mieltä
olen oppinut noudattamaan säännöllistä työaikaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut kokemusta työn tekemisestä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut kokemusta työyhteisössä ja ryhmässä työskentelystä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut luonnonsuojelualueiden hoidosta ja käytöstä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut tietoa erilaisista työtehtäviin liittyvistä opiskelumahdollisuuksista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen aloittanut opiskelun ja suoritan opintoja työtoiminnan aikana.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa mitä muita asioista olet työtoiminnan aikana oppinut.

8. Metsähallituksen työtoiminnan aikana...

	1. täysin eri mieltä	2.	3	4	5	6	7. täysin samaa mieltä
olen saanut hyvän perehdytyksen työtehtäviin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut työskennellä monipuolisesti eri tehtävissä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
minulle on annettu vastuuta työtehtävissä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut käyttämään turvallisesti erilaisia työvälineitä (käsityökalut, moottori- ja raivaussaha, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut käyttämään turvallisesti erilaisia työkoneita (maastomönkijä, moottorikelkka, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut rakentamiseen liittyviä taitoja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut tekemään työtoimintaan liittyviä huoltotöitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut tekemään luonnonhoitotöitä, kuten raivauksia ja vieraslajien torjuntaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa mitä muuta olet oppinut TAI mitä haluaisit vielä oppia työtoiminnan aikana.

9. Työtoiminnan aikana Metsähallituksen työnjohto...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
on ottanut huomioon jokaisen työntekijän yksilönä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on ollut tasapuolinen ja reilu kaikkia kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on kohdellut minua työntekijänä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on luonut hyvän työilmapiirin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on tukenut minua työhön ja/tai opiskeluun liittyvissä tavoitteissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa muuta koskien työn johtoa.

10. Miten koet luonto- ja metsäympäristössä työskentelyn vaikuttaneen sinuun?

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
Pidän luontoympäristössä työskentelystä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että fyysinen terveyteni on parantunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että oloni on rauhallisempi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että keskittymiskykyni on parantunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että nukun paremmin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työskentely luonnossa on herättänyt kiinnostusta luonnossa liikkumista kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aion tulevaisuudessa liikkua enemmän luonnossa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Miten muuten luonnossa työskentely on vaikuttanut sinuun?

11. Työtoiminnan jälkeen...

	1. täysin eri mieltä	2.	3	4	5	6	7. täysin samaa mieltä
haluan aloittaa opiskelun metsä- tai rakennusalalla.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
toivon, että voin vapauduttuani työllistyä vastaaviin tehtäviin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
oma haluni työllistyä on vahvistunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
elämäni jatkuu ennellaan - minulla ei siis ole suurempia odotuksia työtoiminnan vaikutuksesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa mitä muita suunnitelmia sinulla on työtoiminnan jälkeen.

12. Tee vielä ohjeiden mukaisesti vastaajan koodi. On tärkeää, että käytät samaa koodia kuin ensimmäisessä kyselyssä.

Koodin avulla pystytään yhdistämään tämän ja tulevan kyselyn vastaukset. Näitä tietoja ei käytetä vastaajien tunnistamiseen, eikä tietoja luvuteta eteenpäin.

Koodiin tulee neljä kirjainta tai numeroa. Halutessasi voit antaa myös keksityt vastaukset, mutta on ehdottoman tärkeää, että vastauksesi on sama tässä ja 2kk kuluttua tulevassa kyselyssä.

Mikä on etunimesi kolmas kirjain (esim. R, jos nimesi on MARKO)

Mikä on äiti etunimen toinen kirjain. (esim. A, jos äitisi nimi on MAIJA)

Mikä on syntymäpäiväsi numeroina ILMAN KUUKAUTTA. (esim. 28, jos olet syntynyt elokuun 28. pv)

LIITE 3. Kyselylomake 3.

Metsähallituksen työtoiminta

Tämän kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten Metsähallituksen työtoiminta vaikuttaa koettuun hyvinvointiin ja miten työtoimintaa voisi kehittää.

Tähän kyselyyn voivat vastata kaikki Metsähallituksen työtoiminnassa vähintään 2 kuukautta työskennelleet henkilöt.

Lue kysymykset huolellisesti ja pyri vastaamaan jokaiseen kohtaan.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja vastaaminen tapahtuu anonyyminä. Tutkimus toteutetaan opinnäytetyönä Metsähallituksen toimeksiannosta. Opinnäytetyön tekijä suorittaa ylemmän ammattikorkeakoulun tutkintoa Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Rikosseuraamuslaitos on myöntänyt tutkimusluvan.

1. Minkä ikäinen olet?

2. Valitse seuraavista korkein koulutus, jonka olet suorittanut

- peruskoulu
- peruskoulu jäänyt kesken
- ammatillinen koulutus
- ammatillinen koulutus jäänyt kesken
- lukio
- lukio jäänyt kesken
- alempi korkeakoulututkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- jokin muu koulutus, mikä?

Lue väittämä. Arvioi sen jälkeen jokaiselta riviltä arvioitava asia ja rastita mielestäsi sopivin numero (1-7).

Yksi (1) tarkoittaa, että olet täysin eri mieltä ja seitsemän (7) olet täysin samaa mieltä. Numeron neljä (4) kohdalla et täysin eri mieltä, etkä täysin samaa mieltä.

8. Vastaa kaikkiin sellaisiin väittämiin, joihin koet työtoiminnan vaikuttaneen.

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
Liikun säännöllisemmin kuin aikaisemmin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväisempi lihasvoimaani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen itseni terveemmäksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on vähemmän kipuja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En hengästy niin helposti kuin aiemmin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen vähemmän alakuloisuutta/masentuneisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on vähemmän nukahtamis ja/tai nukahtamisvaikeuksia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on vähemmän keskittymisvaikeuksia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on vähemmän hermostuneisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on vähemmän ahdistuneisuutta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Valitsin Metsähallituksen työtoiminnan, koska...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
olen kuullut hyvää Metsähallituksen työtoiminnasta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan vaihtelua rangaistusajan arkeen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pidän metsässä ja luonnossa liikkumisesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
haluan tehdä fyysistä ja liikkuvaa työtä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
saan enemmän toimintarahaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
opiskelen ja työtoiminta liittyy opintoihini.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jokin muu syy, mikä?

10. Metsähallituksen työtoiminnan aikana...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
olen oppinut noudattamaan säännöllistä työaikaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut kokemusta työn tekemisestä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut kokemusta työyhteisössä ja ryhmässä työskentelystä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut luonnonsuojelueiden hoidosta ja käytöstä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut tietoa erilaisista työtehtäviin liittyvistä opiskelumahdollisuuksista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen aloittanut opiskelun ja suoritan opintoja työtoiminnan aikana.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa muista asioista mitä olet työtoiminnan aikana oppinut?

11. Metsähallituksen työtoiminnan aikana...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
olen saanut hyvän perehdytyksen työtehtäviin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen saanut työskennellä monipuolisesti eri tehtävissä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
minulle on annettu vastuuta työtehtävissä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut käyttämään turvallisesti erilaisia työvälineitä (käsityökalut, moottori- ja raivaussaha, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut käyttämään turvallisesti erilaisia työkoneita (maastomönkijä, moottorikelkka, jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut rakentamiseen liittyviä taitoja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut tekemään työtoimintaan liittyviä huoltotöitä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
olen oppinut tekemään luonnonhoitotöitä, kuten raivauksia ja vieraslajien torjuntaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa mitä muuta olet oppinut TAI mitä haluaisit oppia työtoiminnan aikana.

12. Työtoiminnan aikana Metsähallituksen työjohto...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
on ottanut huomioon jokaisen työntekijän yksilönä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on ollut tasapuolinen ja reilu kaikkia kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on kohdellut minua työntekijänä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on luonut hyvän työilmapiirin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
on tukenut minua työhön ja/tai opiskeluun liittyvissä tavoitteissa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Voit kertoa lisää koskien työn johtamista.

13. Miten koet lunto- ja metsäympäristössä työskentelyn vaikuttaneen sinuun?

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
Pidän luontoympäristössä työskentelystä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että fyysinen terveyteni on parantunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että oloni on rauhallisempi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että keskittymiskykyäni on parantunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että nukun paremmin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työskentely luonnossa on herättänyt kiinnostusta luonnossa liikkumista kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aion tulevaisuudessa liikkua enemmän luonnossa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mitä muita kokemuksia sinulla on luonnossa työskentelystä?

14. Työtoiminnan jälkeen...

	1. täysin eri mieltä	2.	3.	4.	5.	6.	7. täysin samaa mieltä
haluan aloittaa opiskelun metsä- tai rakennusosalalla.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
toivon, että voin vapauduttuani työllistyä vastaaviin tehtäviin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
oma haluni työllistyä on vahvistunut.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
elämäni jatkuu ennellaan - minulla ei siis ole suurempia odotuksia työtoiminnan vaikutuksesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Onko sinulla muita suunnitelmia on työtoiminnan jälkeen?